יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

הײנט 8 זײטען (טאבעלע פון דער מלוכה-לאטעריע — זעה זײט 7) פרײז 15 גראשען

NAJER FOLKSBLAT

נייער פאלקסבלאט

№ 9 | לאדז, מיטוואך, כ״ג טבת תרצ״ד | צוועלפטער יאהרגאנג | Łódź, Sroda, 10 stycznia 1934 r. | № 9

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 71-224 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

ציוניסטען און „מזרחי" אונטערהאנדלען וועגען יצחק גרינבוים'ס סיים-מאנדאט

וו א ר ש א, 9 (טעלעפאניש)

אין דער פראגע פון יצחק גרינבוים'ס סיים-מאנדאט איז נאך אלץ נישט פעראן קיין איינשטימיגקייט. היות ווי סיי „מזרחי" און סיי די ציוניסטען ווילען דעם ענין ערלעדיגען פרידליך, איז איצט ענטשטאנען א נייער קאנצעפציע, דער ערשטער אפמאך איז געווען אזעלכער, אז דער ערשטער סיים-מאנדאט געהער צו די ציוניסטען און דער צווייטער צו „מזרחי", היות ווי דעם צווייטען מאנדאט האט בעקומען ד״ר ראזענבלאט זאל דער לעצטער זיך אפזאגען פון מאנדאט און אויף זיין ארט זאל אריינגעהען הרב בראט. דעמאלס ביי אזא לאגע וואלט אדוו. הארטגלאס אויך מסכים געווען איבערצוגעבען דעם מאנדאט פון גרינבוימען.

דער סיים — איבערמארגען

די פראקציעס גרייטען זיך

וו א ר ש א, 9 (טעלעפאניש).

נישט קוקענדיג, וואס שוין איבערמארגען קומט ווידער פאר א זיצונג פון סיים, איז נאך דארט פולשטענדיג רוהיג. מ'רעכענט, אז אויף דער ערשטער זיצונג וועט פארקומען א אינטערעסאנטע דיסקוסיע וועגען די געשעהענישען אין גאליציען.

מ'ווייסט נאך נישט צי דער מיניסטער בעק וועט האלטען זיין עקספאזע וועגען דער אויסלענדישער פאליטיק, ס'איז אויך נאך נישט בעקאנט ווען די פראגע וועגען די קאנסטיטוציע-ענדערונגען וועלען קומען אויף דער טאג-ארדנונג.

ד״ר שאכט האט זיך דערשראקען

פאר די דראהונגען פון די ענגלישע פינאנסיסטען

לאנדאן, 9. (ספ. טעל.) אין צוזאמענהאנג מיט דער טעלעגראפישער איבלאדונג וועלכע ס'האבען בעקומען די ענגלישע קרעדיטארען פון די דייטשע הלוואות, צו קומען אויף א זיצונג פון דער רייכס-באנק דעם 22 יאנואר, האלט מען אין ענגלאנד אז שאכט וויל מילדערען דעם קאנפליקט וועלכער עקזיסטירט. שאכט האט זיך דערשראקען פאר די ענגלישע דראהונגען אנצווענדען רעפרעסיעס געגען דייטשלאנד, פאר נישט צאהלען די פראצענטער פון די הלוואות.

איינגעפאלען א וואקזאל אין יאפאן

איבער 150 מענשליכע קרבנות

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.)

פון טאקיא קומען אן איינצעלהייטען וועגען דער קאטאסטראפע אויפן וואקזאל אין קיאטא. בעת א טראנספארט פון רעקרוטען. דער פראוויזארישער בנין פון וואקזאל איז איינגעפאלען, ס'איז ענטשטאנען א שרעקליכע פאניק. 67 פערזאן זענען דערהרגעט געווארען און 87 זענען שווער פערוואונדעט געווארען.

נאהענטע מלחמה אויפן ווייטען מזרח

פאשיסטען אין יאפאן בעסומען די אויבערהאנד

שאנכאי 9 (ספ. טעל.)

„כינא פרעס" טיילט מיט, אז אין יאפאן וואקסט כסדר דער איינפלוס פון די פאשיסטען און דער קריגס-פארטיי, אויב די צוויי ריכטונגען זאלען בעקומען די אויבערהאנד, דעמאלס וואלט א מלחמה צווישען יאפאן און די סאוויעטען געווארען אונפערמיידליך.

צילען און אויפגאבען פון פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט

אינטערוויאו מיט פירשט זדזשיסלאוו לובאמירסקי

ווארשא, 9 (טעלעפאניש)

צוליב דעם שאפען פון פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט האט די „איסקרא"-אגענטור בעקומען אן אינטערוויאו פון פירשט זדזשיסלאוו לובאמירסקי וועגען די צילען און אויפגאבען פון קאמיטעט.

מיר האבען געשאפען דעם פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט אלס רעזולטאט פון די געשפרעכען, וועלכע דער פרעזידענט נחום סאקאלאוו האט געפיהרט מיט גענעראל ארליטש-דרעשער און מיט מיר, אזעלכע קאמיטעטען עקזיסטירען אין די גרעסערע מלוכות, אין אמעריקא שטעהט בראש פון אזא קאמיטעט סענאטאר באראה, אין פראנקרייך פוואנקארע, העריא און פיל אנדערע.

דער פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט איז נישט קיין פאליטישע ארגאניזאציע, ער וועט זיך אינטערעסירען מיט פאלעסטינא אלס גאנצעס און מיט דער ענטוויקלונג פון אלע פעלקער וואס וואוינען דארט, שטעהענדיג אויפ'ן גרונד פון אינטערנאציאנאלע פראגען. וועלן מיר מיט אויפמערקזאמקייט נאכפאלגען די פארשריטען ביים אויפבויען די יודישע נאציאנאלע היים, וועלכע איז פארגעזעהען אין דער באלפור-דעקלאראציע. פאלעסטינא אינטערעסירט אונז אלס אינטערעסאנט לאנד פאר אונזערע שרייבער און געלערנטע, אלס אפזאץ-מארק, אלס לאנד, וואו ס'האבען עמיגרירט פון פוילען איבער 100 טויזענד יודען, און אלס קאטאליקען אינטערעסירט אונז דאס לאנד. וואו ס'געפינען זיך די הייליגע ערטער. איך בין איבערצייגט, אז דאס ענטשטעהען פון קאמיטעט וועט ברענגען צום פערענגערען די קולטורעלע בעציהונגען צווישען די צוויי ווייטע לענדער — פוילען און פאלעסטינא.

מאניפעסטאציעס אין פאריז

צוליב דער סטאוויסקי-אפערע

פאריז, 9 (ספ. טעל.)

פאר'ן פארלאמענט איז היינט פארגעקומען א גרויסע מאניפעסטאציע צוליב דער סטאוויסקי-אפערע. די פאליציי האט צוטריבען דעם המון און ארעסטירט 250 פערזאן.

די שלוס-זיצונגען פון דער „אגודה"-קאנפערענץ

ווארשא, 9. (טעלעפאניש).

די היינטיגע מארגען-זיצונג פון דער „אגודה"-קאנפערענץ האט זיך אנגעהויבען אונטער פארזיץ פון וויצע-פרעזעס פון דער לעמבערגער קהלה נייטעלס.

אין זאל איז געווען אפיטעל שיטערלעך, די סיבה דערפון איז געווען וואס די רבנים און רביים זענען אוועק אויף דער סעסיע פון די „מועצי גדולי התורה" וועלכע איז פארגעקומען אין לאקאל פון דער „אגודה" אויף גראניטשנא גאס.

ס'קומט ווייטער פאר די אלגעמיינע דיסקוסיע. ס'רעדען צעירים און פועלים וועלכע טרעטען פערטערזוויז זעהר שארף ארויס געגען די עלטערע אגודיסטען.

די באקמיטאג-זיצונג ווערט געפיהרט אונטער פארזיץ פון ראפאפארט (בילין) עס בעט א ווארט הרב קעסטענבערג פון ראדאם, אלע מיינען אז ער וועט רעדען וועגען זיין רבנות, אבער ער האט וועגען דעם קיין ווארט נישט געזאגט, ער האט זיך אפגעשטעלט אויף חיזוק הדת אויף חינוך א.א.

דער דעלעגאט פון פא״י ראזענפעלד רעדט וועגען ארץ-ישראל, ער זאגט אז מ'דארף דארט שאפען א רעליגיעזע אטמאספערע, מ'דארף זיך שלאגען על חטא וואס מ'האט דאס ביז איצט נישט געטון. צעירבוים (פא״י לאדז) רעדט וועגען דער שחיטה-פראגע אין לאדז וואס איז לויט זיין מיינונג, נישט ריכטיג, ער רעדט אויך וועגען סאבאטאזש פון יודישע פאבריקאנטען אויף יודישע ארבייט.

איינער פון די פועלים זאגט: אן אגודיסט צו זיין איז שווער, אבער א פועלי אגודיסט איז נאך שווערער, ווייל איהר אליין שטופט אונז צו די פושעים.

דער פעטריקאווער רב זאגט: מיר האבען צופיל שליפעס. מיר דארפען זוכען דעם אומבעקאנטען דעלגוער.

א גרויסען רושם מאכט די רעדע פון א תלמוד אין מיר. ער שילדערט די דחקות און בזיון אין דער ישיבה, און דאך לערנט מען דארט. די „אגודה" ווייזט נישט ארויס קיין אינטערעס פאר דער ישיבה וועלכע איז שוין אלט 120 יאהר. וואלט דאס געווען א מוזעאום וואלט מען זיך זיכער געדינט מעהר אינטערעסירט.

אין אומגעד הויבט זיך אן די שלוס-זיצונג, מיטיילט פלוג-בלעטלעך און מען אגיטירט פאר קאנדידאטען אין צענטראל-קאמיטעט. די זיצונג האט געדויערט ביז איבערמארגען.

סעסיע פון דער „מועצי גדולי התורה"

מיט'ן אנטייל פון 30 רביים און רבנים

ווארשא 9 (טעלעפאניש) ביז שפעט אין אווענד האט געדויערט די סעסיע פון די „מועצת גדולי התורה", ס'זענען אנוועזענד געווען 30 רבנים און רביים. ס'איז אויך אנוועזענד געווען דער פאביאניצער רב אלטער, וועלכער איז צו דער „אגודה"-קאנפערענץ נישט געקומען, ווייל ער איז אין אפאזיציע. די בעראטונגען פון דער „מועצי גדולי התורה" זענען געווען פערטרויליכע.

ס'זענען אנגענומען א גאנצע רייה בעשלוסען, וועגען די שווערע נויטען פון חדרים און נייעם שול-געזעץ איז בעשלאסען געווארען גוזר-תענית צו זיין און א חוץ דעם צו שיקען א דעלעגאציע צום מארשאל פילסודסקי און צום פרעמיער יענדזשעיעוויטש.

ווייטער איז בעשלאסען געווארען, אז אויב אימיצער וועט אנשרייבען א חיבור מוז ער האבען די סמיכה פון דער מועצי גדולי התורה".

נאכט-פאגאטאוויטע „לינת הצדק" — זאל פילהארמאניע, 20 נארוטאוויטשא 20 — נאכט-פאגאטאוויטע „לינת הצדק"

היינט, מיטוואך, 8.30 אווענד קומט פאר א גראנדיעזער קאנצערט ישראל אלטער (האנאווער)

פון דעם געניאלסטען חזן אין דער יעצטיגער צייט ה'

מיט דעם אנטייל פון מעבער-קינסטלער-כאר ביים פעראיין „הזמיר" אונטער דער לייטונג פון דירעגענט פראפ. י. זאקס.

אין פראגראם: די שענסטע פערל פון יודישע פאלקס-לידער און סינאגאגאלע שאפונגען. ביים קלאוויר: פראפ. טעאדאר רידער

די גאנצע הכנסה לטובת דער נאכט-פאגאטאוויע ביים „לינת הצדק"

בילעטען-פערקויף: אין דער קאנצעלאריע פון פעראיין „לינת הצדק" (צעגעלניאנא 17), אין קאנדיטעריי „Caprice" פעטריקאווער 29, אין קאלאניאל-געשעפט פון ה' שייבע, פאמארסקא 41a. און אין דער קאסע פון „פילהארמאניע"

געשטארבען דער הויפט=העלד פון דער מיליארדען=אפערע אין פאריז

פאריז, 9. (ספ. טעל.)

דער הויפט העלד פון דער מיליאנען אפערע סטאוויסקי, וועלכער האט צו זיך געשאסען אין מאמענט ווען מ'האט איהם ארעסטירט אין היינטיגע נאכט געשטארבען. „עקא דע פארי" מעלדעט אויס מאדריד, אז אין יולי 1932 האט סטאוויסקי געפרובט צו בעגעהען א רייה מאלווערזאציעס אין שפאניען. מיט דער הילף פון איינפלוסרייכע פערזאנען האט ער געוואלט גרינדען אן אגראר־באנק מיט אן איינלאגס־קאפיטאל פון 500 מיליאן פעזעס. סטאוויסקי אליין האט געוואלט אליין געבען צעהן פראצענט פון דער סומע. די אקציע האט שוין געזאלט אדורכגעפיהרט ווערען אין דער לעצטער מינוט איז דערפון גארנישט געווארען.

פאריז, 9. (ספ. טעל.)

אין צוזאמענהאנג מיט דער דעמיסיע פון קאלא ניען־מיניסטער דאלימיע וועלכער איז איבער־עקט פערמישט אין דער באיאנער אפערע, ווערט קומען צו א רעקאנסטרוקציע פון דער רעגירונג, ס'איז מעגליך אז די רעקאנסטרוקציע וועט זיין אויף א בריי טערער סקאלע.

ווינער ראטשילד געשטארבען אין א סאנאטאריום פאר לונאטיקער

וויען, 9. (יט"א טעלעגראפיש). אין סאנאטאריום פאר לונאטיקער איז אין עלטער פון 57 יאהר געשטארבען געארג רויטשילד. א ברודער פון באראן לואי רויטשילד. דער פערשטארבענער איז דער ג. שעף פון ווינער רויטשילד־הויז. יאהרען לאנג האט ער זיך געפינען אין דעם סאנאטאריום פאר לונאטיקער.

מארגענטוי — אמעריקאנער פינאנץ-מיניסטער

וואשינגטאן, 9. (ספ. טעל.) דער סענאט האט שטעטיגט די נאמינאציע פון מארגענטוי אלס פינאנץ־מיניסטער.

סענאטאר באראה גרייפט שטארק אן די היטלער=פאליטיק

וואשינגטאן, 9. (ספ. טעל.) סענאטאר באראה האט געהאלטען א רעדע וועגען דער אמעריקאנער ווירטשאפטליכער פאליטיק. אין דיין רעדע האט סען. באראה שטארק אטאקירט די געשאפענע פאליטישע בעוועגונג, וועלכע וויל פערבייטען די עשירת הדברות מיט אנדערע פרינציפען, וועלכע דינען א־ויסגערוקט געווארען דורך דעם שעפער פון דער נאזיגער פאליטיק, וועלכער פערניכטעט די פערזענליכע פרייהייט, פערפאלגט פרויען און מענער צוליב זייערע פאליטישע איבערצייגונגען, רעליגיע און אפשטאמונג.

פוילישער פרא=פאלעסטינא-קאמיטעט ביי דער ארבייט

ווארשא, 9. (יט"א טעלעגראפיש).

היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון פרא־פאלעסטינא קאמיטעט. דעם פארזיץ האט געפיהרט פירשט לובאמירסקי.

דידיום פון ניי־קאנסטיטואירטען פוילישען פרא ס'איז בעשלאסען געווארען אויסצוארבייטען א סטאטוט, ארגאנידירען סעקציעס און פיהרען א ברייטע אויפקלערונגס־ארבייט, ס'איז אויך בעשלאסען געווארען איבערצוזעצען אין פויליש בחום סאקאלאווס בוך וועגען ציוניזם.

צום פרא פאלעסטינא קאמיטעט געהערען כאל געבדע פערזאנען:

פראפ. אלערהאנד, וויצע־מיניסטער פון אויסערן גראף שעמבעק, יאקוב אפענשלאק, פראפ. ארצטאווסקי, פראפ. מאיר באלאבאן, פרעזעס פון דער גענעראל־פראקוראטאריע סט. בוקאוויעצקי, געוו. מיניסטער דר. כאדשקא, דירעקטאר פון דער פוילישער ים. און קאלאניאל־ליגע טשערמינסקי, דער וויצע־פרעזעס פון דער ליגע דעפ. יאן דעמבסקי. גענ. ארליטש־דרעשער, פראפ. ראמאן דיבאסקי, מאיאר פולארסקי, האנדעלס ריכטער פרידע, דיר. היבנעס, פרעזעס פון באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא גענ. ראמאן גורעצקי, געוו. אמבאסאדאר אין מאסקווע סט. קענטשינסקי, געוו. מינ. פראפ. קאמיעניעצקי, קאנטר־אדמיראל קאריטאווסקי, גענ. קוואשניעווסקי, קאפיטאן לעפעצקי, פרעזעס לעאן סעוויטע, וויצע סיים־מארשאלעק פראפ. מאקאווסקי, געוו. פינאנץ־מיניסטער מאטושעווסקי, געוו. מיניסטער דעפ. מיעדזשינסקי, געוו. פרעמיער מיניסטער פראפ. פאניקאווסקי, די שריפטשטעלער: שעראשעווסקי, סטאש, מילאשעווסקי, ריגיער־קאלאווסקא און אסענדאווסקי, פרעזעס פון דער סיים־קאמיסיע פאר אויסערן פירשט ראדזיוויל, פרעזעס פון יודישע קאלא דעפ. דר. טהאן, פראפ. ראבינער שאר, געוו. אויסערן־מיניסטער זאלעסקי, פרעזעס פון דער אויסערן־קאמיסיע אין סענאט פירשט לובאמירסקי.

—:אא:—

בעפרייט ארעסטירטע אראבער בעשולדיגט אין געהערען צו א געהיימער אנטי-יודישער טערראר=ארגאניזאציע

ירושלים, 9. (יט"א טעלעגראפיש). דער אויספארשונגס־ריכטער אין חיפה, האט בעפרייט די אראבער וואס זענען אין אקטאבער ארעסטירט געווארען אונטערן חשד אז זיי געהערען צו א געהיימער אנטי־יודישער טעראר־ארגאניזאציע.

די אראבער זענען בעפרייט געווארען צוליב מאנגעל אין בעווייזען.

ענגלאנד איז צופרידען מיט די רעזולטאטען פון סיימאנס געשפרעכען מיט מוסאליני

לאנדאן, 9. (ספ. טעל.) דער ענגלישער מיניסטער ערען האט ערקלערט אז די לעצטע וויזיטען פון אויסערן־מיניסטער סיימאן אין פאריז און רוים האבען געגעבען גוטע רעזולטאטען און ווערען בעשאפט דיין אין דער צוקונפט. די ידיעה אז ענגלאנד און איטאליען האבען זיך פערשטענדיגט אין דער פראגע, אז קודם כל דארף ערלעדיגט ווערען די ענטוואפנונגס־פראגע און דאן ערשט די פראגע פון רעפארמירען די פעלקער ליגע — דארף מען בעגריסען מיט פרייד, ווען ס'וועט דערגרייכט ווערען א פערשטענדיגונג אין דער ענטוואפנונגס־פראגע קען מען האפען, אז די איינציגע נאציאנאלע אטמאספערע וועט ערלויבען אויך צו לעזען די צווייטע פראגע, אויב מיר וועלען אבער פערלירען די פעלקער־ליגע וועלען מיר פערלירען די גרעסטע ערבע רונג, וועלכע איז דערגרייכט געווארען אויף די שלאכט־פעלדער. ענגלאנד וועט אלץ טון צו דער האלטען די פעלקער־ליגע, דאס הייסט נישט אז אין סטאטוט זאלען נישט קענען אריינגעפיהרט ווערען קיין ענדערונגען.

די דייטש-פראנצויזישע אונטערהאנדלונגען

פאריז, 9 (ספ. טעל.)

די גאנצע פרעסע רעדט ארום די ווייטערדיגע ענטוויקלונג פון די פראנצעזיש־דייטשע אונטערהאנדלונגען וועגען ענטוואפנונג. די מעהרהייט צייטונגען דריקען אויך די השערה, אז די דייטשע רעגירונג וועט אפווארפען די גרעסטע טייל פראנצעזישע פאדערונגען, וועלכע געפינען זיך אינם מעמאריאל, וועלכער איז איבערגעגעבען געווארען דורך פראנסוא פאנסא דעם 1 יאנואר.

די עסטרייכישע היטלעריסטען וועלען זיך נישט שרעקען פאר די רעפרעסיעס נעגען זיי

בערלין, 9. (ספ. טעל.) די דייטשע צייטונגען, מעלדענדיג וועגען די לעצטע פעראָרדנונגען פון דער עסטרייכישער רעגירונג געגען די נאציאנאל־סאציאליסטען שרייבען, אז דאלפוסן וועט שוין גארנישט העלפען, ווייל די נאציאנאל־סאציאליסטען וועלען זיך איצט נישט אפשטעלען פאר קיין שום געפאהר.

איז חודש מערץ וועלען די היטלעריסטען איבערנעמען די מאכט אין עסטרייך

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.)

א גרויסען איינדרוק האט דא געמאכט דאס געשפרעך פון בערלינער קארעספאנדענט פון דער „מארנינג פאסט" מיט'ן אנפיהרער פון די עסטרייכישע היטלעריסטען האביכט. האביכט האט אהן שום צווייטייטיגקייטען ערקלערט, אז דאלפוסעס רעגירונג וועט אין חודש מערץ אראפגעווארפען ווערען דורך די עסטרייכישע היטלעריסטען וועלכע וועלען איבערנעהמען די מאכט.

א יוד — א פארשטעהער פון די איטאליענישע פאשיסטען

ירושלים. אלס פארשטעהער פון דער איטאליענישער פאשיסטען־פארטיי פאר חיפה איז נא מינירט געווארען א געוויסער יוד מיט'ן נאמען שטיינדלער, א בעאמטער פון דער חיפה'ער אפטיילונג פון „לאיד טריעסטינא". שטיינדלער איז דער זוהן פון קאפיטאן פון דער שיף „איטאליא", וואס געהערט צו „לאיד טריעסטינא".

אין דער פאסצינירענדער עראטישער דראמע א. נ.

Philips HOLMES און דעם גלענצענדען אמאנט Irene DUNN

היינט פרעזענטירען מיר די וואונדער בארע העלדין פון פילם „זייטיג געסעל"

די געהיימנישען פון א פרוי'ס לעבען. די ליבע איז פערבאטען מיט רעכט. אויסער'ן פראגראם: א פ א ר ס.

„דער פרוי'ס סעקרעט" „אנקעל מאזעס"

קירצליך: עפאפיי פון פר. הירשקייט און טרויער פון יודען אויף דער ברייטער וועלט אין הערליכען מייסטערווערק פון שלום אש א. נ.

— דאס איז דער נעכסטער פראגראם פון אונזער קינא

קלאנג=קינא CAPITOL זאוואדזקא 16

סמארשי פעלדשער A. Neumark האט זיך איבערגעצויגען אויף 28 פאלודניאווא 28 טעלעפאן 163-46 נעמט אן פון 8.30–10 פריה און 2–4 נ.מ. פאר אונבעמיטעלטע לעסעניצע־פרייזען

א הערצליכען מזל־טוב ווינשן מיר אונזערע פריינד ה' מיכאל גאלאס און פרוי צו דער פערלאבונג פון זייער ליבע טאכטער פרל. רענא מיט ה' מיעטעק זאנאבענד. זאל אייער לעבענס־וועג שפענדיג בעגלייט ווערן פון גליק און צופרידענהייט נטע הובערמאן און פאמיליע.

פאר גאלד, בריליאנטען, בישוטעריע און לאמבארד־קוויטעס צאהלט די העכסטע פרייזען אליזאר פיאלקא פיעטריקאווער 7.

בילליג און גוט! די זייט 32 יאהר עקזיסטירענדיג קאנטא=ביכער=פאבריק פון ס. מאשענבערג יעצט אונטער דער פירמע „KSIĘGA" Piotrkowska פיעטריקאווער 45 עמפפעהלט פאר'ן יאהר 1934 די בעסטע בוכהאלטעריע־ביכער אין גרויסען אויסוואהל צו פאבריקס=פרייזען. 25% בילליגער 25%

שייטלען מיט פאריזער שרינדען ווי אויך פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט צו בילליגע פרייזען ביי קערש, סקווערא 15

די לעצטע טעג אויף פיעטריקאווער 59 געוו. „Rogów" פון גרעסטען אנאטאמיש־פאטאלאגישען מוזעאום וואס בעזיצט 6 אפטיילונגען, איבער 1000 עקספאנאטען, זעלטענע נאטורערשיינונגען פון דער וועלט ווי: צווייצוזאמענגעוואקסענע קינדער (Sjami) א ציקלאפ מיט איין אויג, א קינד מיט 2 פנים'ער א. ז. וו. אפען טעגליך פון 11 פריה ביז 11 אוו. איינטריט נאר 50 גר. פאר קינדער־25 גר.

די שענסטע דרוק=ארבייט ווערען אויסגעפירט אין דער דרוקעריי בראמבערג און בוים פילסודסקיעגא 55 (פראנט) ווי צ.ב.ש. רעכנונגען, בריפבויגען, קוויטאריושען, שטרימפף־באנדעראלען, עטיקעטען, חתונה־קארטען, וויזיט־קארטען, א.א. פינקטליך און סאליד אויסגעפערטיגט.

וויכטיג פאר דער לאדזער בעפעלקערונג דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז איז ערעפענט געווארען דאס אמבולאטאריום ביים פעראיין „עזרת עניים" נאדלודקא 8, טעל. 153-99 וואו ס'ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ'ן ארט פון 9 פריה ביז 7 אוו. שיקט ארויס דאקטוירים - ספעציאליסטען מיט וויזיטען אהיים ווי אויך דענטיסטישע הילף זאשטשוקעס אין דער אמבולאטאריע און אויסער דער אמבולאטאריע פאר א מינימאלען אפצאהל נעהמט אויך אן געבורטען און אלע ארט אנאליזען. מינימאלע אפצאהלונגען. די פערוואלטונג.

מיין חשוב'ן פריינט, דעם סעקרעטאר פון דער לאדזער יודישער קהלה ה' פינקוס נאדעל צוליב'ן טויט פון זיין הייס־געליבטער מוטער מיין טיפסטען ביילייד. אלי בארוכין.

דער פעראיין „גמילת חסדים" ביי דעם גרינעם מארק 7 פאדערט אויף אלע אונזערע מיטגלידער אנטיילצונעהמען אין דער לויה פון אונזער פערשטארבענעם חבר, געוועזענער קאסירער אליעזר האבערט ז"ל וואס קומט פאר היינט, 12 א זייגער ביימאג ביי דעם גרינעם מארק 8. גלייכצייטיג דריקען מיר אויס דעם טיפסטען ביילייד דער גאנצער פאמיליע. זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים. די פערוואלטונג

אונזער טיפען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דעם חשוב'ן סעקרעטאר פון דער ייד. גמינע ה' פנחס נאדעל, צוליב דעם טויט פון זיין מוטער נ"ע די פערוואלטונג פון צייטונגס־פערשפרייטער־פעראיין (סעקציע פאמארסקא 15).

לאדז, 10 יאנואר 1934

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 10 יאנואר 1934

דאס „גרויסע פראגראם" פון היטלעריזם

אנהויבען פרידליך און זיין גרייט צו א בעוואפענטען אנגריף

די טאקטיק פון דייטשלאנד בעשטייט אין דעם צו בעקומען פרייע הענד מצד די גרויסע מלוכות פאר דער אויספירונג פון איהרע פלענער. דייטשלאנד וויל קריגען די הסכמה אויף גלייכבערעכטיגונג אין בעוואפענונג און דערביי שטרעבט די אויסצוגלייכען די שארפע ווינקלען מיט פראנקרייך. דייטשלאנד רעכענט דערביי אויף דער אונטערשטיצונג פון ענגלאנד, ווייל ענגלאנד איז פאר אינטערעסירט, אז אין איראפע זאל איינגעשטעלט ווערען א וועלכער עס איז גלייכגעוויכט און איז גרייט צו אונטערשטיצען יעדע קאמבינאציע אבי נאר אויסצומיידען א מלחמה.

אויב די טאקטיק פון פערשטענדיגונג מיט פראנקרייך וועט זיך איינגעבען — און דייטשלאנד איז גרייט פאר אזא פערשטענדיגונג צו בעצאהלען אפילו מיט'ן ענטגילטיגען רעזיגנירען פון על־זאס און לאטרינגען, — דאן וועט דאס דריטע רייך, שטיצענדיג זיך אויף זיין בעוואפענטער קראפט, בעהמען זיך דורכפיהרען „דאס גרויסע פראגראם" פון דער דייטשער פאליטיק.

דאס דאזיגע פראגראם הויבט זיך אן פון פערשפרייטען דעם דייטשען פאליטישען און עקא־נאמישען איינפלוס אויף די לענדער, וועלכע גייען אריין אין דער אזוי גערופענער צענטראל־איראפע, אזוי ווי דאס ווערט פערשטאנען אין דייטשלאנד.

וואס מען פערשטייט אין דייטשלאנד אונטער דעם בעגריף צענטראל־איראפע — ווערען דעם האט ניט לאנג צוריק געשריבען דער וויצע־קאנצלער פאן פאפען אין אן ארטיקעל אין „רינג", צענטראל איראפע, וואס איז לויט דער מיינונג פון די דייטשע פאליטיקער בערופען אנצוהויבען א קאמף, בעטיטליך אונטער דער פיהרונג פון דייטש־לאנד, געגען מזרח, דאס זענען: דייטשלאנד, דאנ־ציג, די באלטישע לענדער (עסטלאנד, לעטלאנד, פינלאנד און ליטע), עסטרייך און פוילען, דאן רומעניען, טשעכאסלאוואקיי און אונגארן. פאר אט די לענדער דארף דייטשלאנד ווערען דער פיהרער, ארום וועלכע זיי וועלען זיך גרופירען.

ווי מען קען אורטיילען פון ארטיקעל פון פאפען און פון אנדערע אנהענגער פון דער דאר־זיגער דייטשער פאליטיק, וועט דער ערשטער שאס פון דער טאקטיק דורכגעפיהרט ווערען אויף א פרידליכען אופן, עס וועלען געשאפען ווערען אלער־ליי גרופירונגען פון די מלוכות, עס וועלען גע־מאכט ווערען כל ערליי הבטחות אין פערשידענע זייטען, עס דארף אויסגענוצט ווערען דער ווידער־שפרוך אין די אינטערעסען פון מזרח און פון מערב, עס דארף אויפגעהויבען ווערען די פאהן פון קעמפען געגען באלשעוויזם א. אז. וו.

אין ערשטען פעריאד דארף די בעוואפענטע קראפט פון דייטשלאנד נאך נישט אויסגענוצט ווע־רען פאר אקופאציעס, פאר פערכאפונגען א. ד. גל. דאס איז מוזיק פון דער צוקונפט, וועלכע וועט זיך לאזען הערען דאן, ווען דייטשלאנד וועט זיין נישט נאר דער אויבערהאר פון די דערמאהנטע מלוכות אין עקאנאמישער הינזיכט, נאר ווען דאס דריטע רייך וועט אויך שטיין אויפ'ן ערשטען ארט אין דער הינזיכט פון בעוואפענונג.

אויב דאן וועט נישט געלונגען אויף א פריד־ליכען אופן צו לעזען דאס פראבלעם פון פערברייטערן די דייטשע טעריטאריעס דורך די טעריטאר־יעס פון די באלטישע לענדער, פון מזרח איראפע, אוקראינע, דאן וועט אנגעווענדעט ווערען דער „הע־ראישער קריגס־מעטאד", צו וועלכען עס ווערט הערצויגען דאס גאנצע דייטשע פאלק, אין דער ערשטער רייהע די דייטשע יוגענד.

ביז דעמאלט זוכען די דייטשע פאליטיקער גרייט זיך צו בענוצען מיט אנדערע מיטלען, כדי צו בעקומען א וואס גרעסערען איינפלוס אין די דערמאהנטע לענדער. לויט די דירעקטיוון פון נאציאנאל־סאציאליזם ווערט די דאזיגע השפעה אפ־הענגיג געמאכט פון צוויי פאקטארען: ערשטענס, דערפון, אז אין יענע געגענדען לאנד זאל זיין א פעסטע און גוט ארגאניזירטע דייטשע מינדער־היים און צווייטענס, אז אין גאנצען לאנד זאל ער־שאפען ווערען די שטימונג, וואס איז גינסטיג פאר די דייטשע פלענער.

בנוגע עסטרייך, „א שטייגער", זענען די נאציא־נאל־סאציאליסטען זיכער, אז קיין שום בעזונדערע ארבייט שטייט דארט נישט פאר, ווייל די דייטשע בעפעלקערונג פון דער עסטרייכישער רעפובליק איז שוין אינגאנצען גרייט אויפצונעמען די דירעקטיוון פון בערלין, זי איז שוין געגען היטלעריזירט. עסטרייך שטעלט זיך פאר די נאציאנאל־סאציאליס־טען ווי א מין דאנציג, די פריישטאט, וועלכע האט אנ'אייגענע קאנסטיטוציע, וועלכע איז אונטערגע־ווארפען דער פעלקער־בונד, אבער אין דער ווירק־ליכקייט טוט זי אלצדינג, וואס ווערט דער שטאט פארגעשריבען פון בערלין.

אין דער צווייטער שורה שטייען לענדער, וועלכע ווערען בעטראכט ווי ירושות פון דער דייט־שער קולטור, פון דעם דייטשען גייסט. צו די דאזיגע לענדער געהערט די טשעכאסלאוואקיי, און קודם כל די באלטישע לענדער. בנוגע די לענדער רעכענט מען אין בערלין צו דערגרייכען די גע־הערינע השפעה דורך עקאנאמישען דרוק, דורך מאביליזירען די דארטיגע דייטשע עלעמענטען און אונטערשטיצען זיי און סובסידירען מצד דייטשלאנד.

דער ערפאלג פון דער טאקטיק אין די באלטישע לענדער ווערט אפהענגיג געמאכט אויך פון מאר־ליטישען רעזשים, וואס הערשט אין געגעבענעם לאנד. פארלאמענטאריזם און דעמאקראטיע ווערען געהאלטען פאר פאקטארען, וואס שטערען דער היט־לעריזאציע פון לאנד. עס מוז דעריבער געשאפען ווערען אין יעדען לאנד אזא רעגירונג, וואס זאל לייכטער אויפפאסען די יסודות פון נאציאנאל־סאציאליזם.

אט דאס איז די טעאריטישע סכעמע פון דער דייטשער אויסערליכער פאליטיק, אט די טאקטיק ערקלערט פונוואנען עס נעהמט זיך די פרידענס שטרעבונג און די פרידענס־רייד פון היטלערן. דער פון נעהמט זיך, וואס היטלער וויל זיך דורכאויס צונויפרעדען מיט פראנקרייך און שטרעבט מיט דער הילף פון מוסאליני צו ריארגאניזירען דעם פעלקערבונד אזוי, אז די קליינע מלוכות זאלען דארט האבען א וואס קלענערע דעה, די זאלען נישט שטערען דער מעכטיגער אויסשפרייטונג פון גרויסען דייטשען פאלק.

עס איז פארהאן א מיינונג, אז דער עצם גייסט פון איצטיגען דייטשלאנד קען אמאל שטערען דורכצופיהרען די דייטשע פלענער מיט אזא רעגעל־מעסיגקייט ווי מען שטעלט זיך עס פאר אין בער־לין, ווייל די פרידליכקייט וועט זיין מעגליך, אויב די דייטשע פלענער וועלען שוין איצט נישט אנ־טרעפען אויף א ווידערשטאנד פון פראנקרייך און פון אנדערע גרויסע מלוכות, און אויב עס וועט יא זיין א ווידערשטאנד? וואס וועלען דאן טון די היטלער־לייט? און אויב די צוהיצטע דייטשע מאסע, צווישען וועלכער עס ווערט אויפגעהאלטען דער מלחמה־פסיכאז, וועט פאדערען א באלדיגע רעא־ליזירונג פון די אויסברייטערונגס־פלענער?

אז געגען די דייטשע פלענער ווערט גע־רייט און גאנץ ענערגיש — דאס ווייסען מיר. אויסגעצייכענט. די סאוויעטען קוקען מיט ברייטע אויגען אויף דעם, וואס עס קומט פאר אין בער־לין און אין די באלטישע לענדער און האבען שוין אפיציעל ערקלערט, אז געגען וועלכען ס'איז פרוב אנצוגרייפען זייערע גרענעצען אדער די צוגענג צו זייערע גרענעצען, דאס הייסט, צו די שכנישע לענדער, וועט אנטקעגענגעשטעלט ווערען די גאנ־צע מאכט פון 170 מיליאנען פאלק. די קלאנגען וועגען די אונטערהאנדלונגען צווישען די סאוו־יעטען און פוילען מכוח גאראנטירען געמיינזאם די אומאפהענגיגקייט פון די באלטישע מלוכות זענען זעהר כאראקטעריסטיש, הגם זיי זענען אפגעליקענט געווארען.

דראמאטישע סצענעס

האבען זיך אפגעשפילט ביי דער רייניגונג פון דער קאמוניסטישער פארטיי אין ס.ס.ס.ר.

די האלענדישע צייטונג „טעלעגראף" ברענגט אנ'אינטערעסאנטע קארעספאנדענץ פון מאסקווע וועגען דער רייניגונג (טשיסטקע) וואס איז לעצטענס דורכגעפיהרט געווארען אין דער קאמוניסטישער פאר־טיי פאר'ן פערשטייענדיגען פארטיי־צוזאמענפאהר.

לויט ווי עס גיט איבער דער קארעספאנ־דענט, זענען פון דער פארטיי אויסגעשלאסען גע־ווארען נישט ווייניגער פאר דריי פערטעל מיליאן מיטגלידער פון דער אלגעמיינער צאהל דריי מיליאן.

עס איז זעהר אינטערעסאנט, וואס פון דער פארטיי זענען אויסגערייניגט געווארען נישט בלויז יונגע, נישט ערפאהרענע מיטגלידער אפארטוניסטען, נאר אויך אלטע קעמפער, וועלכע האבען אין דער פארטיי און אין סאוויעטישען אפאראט פערנומען גאר וויכטיגע פאסטענס.

בעת ס'איז פארגעקומען די פארטיי־רייניגונג האט זיך קיינער פון די מיטגלידער, צי דאס איז געוועזען א הויכער סאוויעטישער בעאמטער, צי א געוועהנליכער ארבייטער נישט בעקאנט פיהלען זיכער, אז איהם וועט אויסמיידען דער גורל פון פיל אנדערע. אין פערלויף פון חדשים האבען דריי מיליאן קאמוניסטען פון שטאט און פון דארף גע־ציטערט פאר דער פערספעקטיווע צו זיין געצוואונ־גען זיך צו שטעלען פאר דער קאנטראל־קאמיסיע, ווייל פון דער דעציזיע פון דער קאמיסיע איז גע־ווען אפהענגיג זייער גאנצע ווייטערדיגע עק־זיסטענץ.

אין דער צייט פון דער רייניגונג זענען אנ־געווענדעט געווארען אויסערגעוועהנליך שטרענגע מעטאדען. די מיטגלידער פון דער פארטיי האבען געמוזט ביים שטעלען זיך צו דער קאמיסיע פריה ער צוגרייטען א גענויעם ראפארט וועגען דעם, וואס זיי האבען געטון און גערעדט אין משך פון די לעצטע יאהרען. דאן איז געקומען א קרייץ־פערהער, בעת וועלכען יעדער קאמוניסט האט גע־מוזט פארשטעלען זיין לעבען, ווי אונטער א פער־גרעסערונגס־גלאז, דערביי האט זיך די קאמיסיע אינטערעסירט מיט אלע פרטים אין לעבען פונם מיטגליד פאר און נאך דער רעוואלוציע.

בעת דעם פערהער אין דער קאנטראל־קא־מיסיע האבען זיך נישט איינמאל אפגעשפילט דרא־מאטישע סצענעס. אין דער פערזאן פון אלטע קא־מוניסטען פלעגען פלוצים ענטדעקט ווערען „בע־וועזענע" מענשען, אפילו אמאליגע פערפאלגער פון באלשעוויקעס. אזוי א שטייגער האט איין ער־בייטער פון פובליקום (דער פערהער קומט פאר עפענטליך) דעמאסקירט איין הויכען סאוויע־טישען בעאמטען א געוועזענעם אגענט פון דער צארישער געהיים־פאליציי. וועגען אנ'אנדערען קא־מוניסט איז פלוצים בעוואוסט געווארען, אז אין די צארישע צייטען האט ער נישט נאר געדינט אין דער פאליציי, נאר ער האט אפילו אנטייל־גענומען אין בלוטיגען דערשטיקען א שטרייק אין טולע.

יעדע אונאווארזיכטיגע בעמערקונג, יעדע פרוב פון קריטיק, וואס איז דערגאנגען צו דער קאנטראל־קאמיסיע האט געהאט זיינע פאלגען. די אונצופרידענע ארטיסטען און מוזיקאנטען פון איין גרויסען טעאטער אין מאסקווע האבען געגעבען דער דירעקטריסע פון דאזיגען טעאטער יעקאטערינא מאלינאווסקאיא, וועלכער געהערט צו דער באל־שעוויסטישער פארטיי פון יאהר 1905, און וועלכע איז געווען א מיטארבייטערין פון לענינען, ארויס־געריקט די בעשולדיגונג, אז זי בעגעהט זיך דעס־פאטיש מיט'ן פערסאנאל און אז זי פיהרט זיך ווי א רעאקציאנערקע. און דער פארוואורף אין רעאקציאנערישקייט ווערט אין רוסלאנד גערעכענט ווי א בעשולדיגונג אין סאמע שווערסטען פער־ברעכען. א צווייטען טעאטראלישען טוער האט מען בעשולדיגט אין דעם, אז אין זיין ארבייט שרייבט ער נישט גענוג אונטער די סאציאליסטישע אידעאלאגיע און אזוי ארום האט ער פערלוירען דעם קאנטאקט מיט דער מאסע, אין ביידע פאלען איז די דעציזיע פון דער קאמיסיע געווען זעהר א שארפע:

וואס עס בעדייט צו זיין אויסגעשלאסען פון דער פארטיי וועגען דעם ווייסט יעדער קאמו־ניסט. ד. ה. נישט בלויז פערלירען דעם פארטיי־בילעט, נאר דעם אמט, דעם פאסטען, דאס פער־דינסט, די מעגליכקייט צו וואוינען אין הויפטשטאט און אזוי ווייטער.

נחום סאקאלאוו וועגען בירא־בידזשאן און אנגאלא

אויף פעטיציעס פערדינט נאר די פאסט...

נחום סאקאלאוו האט די טעג פערבראכט אין ווילנע. בעת א פרעסע־קאנפערענץ האט איהם איין זשורנאליסט געשטעלט די פאלגענדע פרא־גען:

1) צי געפינט איהר, אז ביי דער איצטיגער נויט פון דעם יודישען פאלק קען ארץ־ישראל זיין די איינציגע טעריטאריע, אדער די ענערגיע פון דעם יודישען פאלק, וואס קען נישט בעפרידיגט ווערען אין די שמאלע ראהמען פון פאלעסטינע, וועלכע איז נאך דערצו בעזעצט פון אראבער, דארף זוכען א וועג צו אנ'אנדערע טעריטאריע וואס זאל מעהר זיין צוגעפאסט פאר די נויטען פון די יודישע מאסען?

קאנקרעט: ווי איז אייער בעציהונג צו בי־רא־בידזשאן אין צוזאמענהאנג מיט דעם לעצטען פארשלאג פון וויצע־פרעזידענט פון ראטענפער־באנד סמידאוויטש, וועלכער האט זיך געווענדעט צו דער יודישער עפענטליכקייט מיט א רוף צו גרינדען אנ'אגענץ, כדי צו קאלאניזירען די יודען פון דייטשלאנד און אנדערע אויף די שטחים וואס ראטענפערבאנד איז גרייט צו שטעלען אין רשות פון דער יודישער קאלאניזאציע?

2) צי איז אייך בעקאנט, אין וואס פאר א צוזאמענהאנג עס שטייען ביידע לעצטע רעדעס פון פראפ. ווייצמאן, אין וועלכע ער טרעט ארויס געגען אויפגעלעבטען טעריטאריאליזם און רופט אפילו אן א קאנקרעטע טעריטאריע — אנגאלא?

דערויף האט נ. סאקאלאוו געענטפערט, אז צוודאי — אויב ס'איז נישטא קיין ארט אין ארץ־ישראל, מוזען מיר העלפען די יודען זיך איינאר־דנען וואו עס לאזט זיך, און די ציוניסטען טוען עס. אפילו א פרוב פון יודישער קאלאניזאציע אין פוילען וואלט ער בעגריסט. אבער זיינע ספקות זענען וועגען די סאוויעטען, נישט חס ושלום אויס פאליטישע טעמים, ווייל ער איז פאר אדער געגען דער ראטענמאכט. אדרבא, ציוניסטען האבען קיינ־מאל נישט פראטעסטירט געגען די סאוויעטישע פרובען, וואס די האבען געוואלט העלפען די יודען, זיי זאלען נישט שטארבען פאר הונגער.

אבער מיר האבען נישט צו טון מיט די סאוויעטען, ס'איז נאר אנ'אנדערע וועלט מיט אנדערע בעדינגונגען. ווי ווייט אבער די יודישע קאלאניזאציע אין ראטענפערבאנד האט געהאט דעם ריח פון א קאנקורענץ מיט'ן ציוניזם, האבען מיר עס בעקעמפט אלס אפנייג פון פאלעסטינע, וואס בלייבט פאר אונז די צענטראלע אידעע.

וואס שייך די רעדעס ווייצמאנס געגען דעם אויפגעלעבטען טעריטאריאליזם ווייס איך נישט פון זיי. אנגאליע איז אנ'אלטער טעריטאר־יאליסטישער פראיעקט, וואס דער פרעזידענט פון דער יודישער טעריטאריאליסטישער ארגאניזאציע זאנגוויל האט ארויסגערוקט, און ס'איז אפילו געפאהרען אהין א דעלעגאציע, וואס האט זיך אומגעקעהרט מיט א שלעכטען בעריכט, איך אליין בין געווען נישט ווייט פון אנגאלא און האלט דעם פראיעקט פאר אוטאפיש. פארטוגאל איז ארים און מאטערט זיך מיט איהר ביסעל קאלאניזאציע דארט און ס'איז א משוגעת צו שלעפען אהין יודען. איך זעה אין דעם נישט קיין שום קאנ־קורענץ פאר ארץ־ישראל. אדרבא, די ערפאלגען פון דער יודישער לאנדווירטשאפט אין פאלעסטינא וועלען דינען פאר א ביישפיל אויך פאר אנדערע לענדער.

אויף דער פראגע פון א רעוויזיאניסט, פאר־וואס זאלען די ציוניסטען נישט נאכטון די אראב־ישע קאמפס־מעטאדען און וואס מיינט דער פרעזידענט וועגען דעם פעטיציע־גייסט, האט סאקאלאוו געענטפערט, אז מ'דארף נישט נאכ־מאכען די אראבער, וואס זענען עס נישט ווערט. אז מ'דארף זוכען קליגערע מיטלען, למשל, די לעצטע אראבישע דעמאנסטראציע. וואס האט געקאסט 30 מענשליכע לעבענס. און וואס שייך דעם פעטיציע־גייסט, ווייס ער נישט, וואס דאס איז. וואס טוען איינענטליך די ציוניסטען די גאנצע צייט? זיי שיקען פעטיציעס אדער גייען אליין מיט פעטיציעס. אויף דער פעטיציע־בעווע־גונג קען פערדינען נאר די פאסט, וועלכע וועט געוויס נישט אפזאגען די פעטיציעס אפצושיקען לויט די אדרעסען.

ד"ר העלער
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונט.
זונטאג פון 11–2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייזן

נײער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נײער פאלקסבלאט

מיטװאך 10 כג טבת תרצ"ד

יאנואר

זון-אויפגאנג 7.45
זון-אונטערגאנג 3.38

צו דעם אויף הײנט פראקלאמירטע פראטעסט-שטרײק

די קלאסען-פעראײנען פון די ארבײטער און פראפעסיאנעלע פעראײנען פון די אינטעלעקטועלע ארבײטער האבען באשלאסען הײנט אדורכצופיהרען דעם אײנטאגיגען פראטעסט-שטרײק געגען דעם נײעם געזעץ װעגען סאציאלע פערזיכערונגען.

די פעראײנען פון אלע אנדערע ריכטונגען האבען קײן ענדגילטיגע באשלוסען נישט אנגענומען.

די שטאטישע ארבײטער און אנגעשטעלטע, װאס קאנצענטרירען זיך ארום די קלאסען-פעראײנען האבען באשלאסען הײנט צו שטרײקען 1 שעה – פון 8 ביז 9 פריה. דער דאזיגער באשלוס איז אבער נישט גילטיג שפיטאלען, פאנטאמאװיע, דערציהונגס-הײזער, זשלאבקעס און ד. גל.

די טראמװײ-אנגעשטעלטע האבען באשלאסען נישט צו שטרײקען.

* * *

דער ראט פון די יודישע פראפ. ארבײטער-פעראײנען, האט זונטאג צוזאמענגערופען א קאנפערענץ פון אלע פערװאלטונגען און פאך-קאמיסיעס און די אין איהר אנגעשלאסענע פעראײנען, כדי צו נעמען א שטעלונג צום פראטעסט-שטרײק דעם 10-טען ד. ח.

נאך די רעפעראטען, פון די ה"ה בראנד און סטאלארסקי, האט די קאנפערענץ אײנשטימיג באשלאסען צו רופען אלע יודישע ארבײטער אנטײל צו נעמען אין אלגעמײנעם שטרײק.

פרײטאג און שבת זײנען אויך פארגעקומען פראטעסט-מיטינגען, געגען אײנפיהרען די נײע געזעצען אײנגעארדענט דורכ'ן באקלײדער-פארײן זשוזשינער 5 און טעקסטיל-פארײן קאשטשושקא 21. מיט רעדעס זײנען ארויסגעטרעטען די ה"ה סטאלארסקי, בראנד, לאװענדא, יאמא א. א.

אויף די מיטינגען זײנען אנגענומען געװארען רעזאלוציעס, װעלכע פראטעסטירען געגען די נײע געזעצען פון סאציאלע פערזיכערונגען.

דער צענטראל-ראט פון די פראפ. פעראײנען (געװ. קולטור אמט) װעלכער האט ארײנגעטראגען דעם פארשלאג אויף דער קאנפערענץ פון פראפ. פעראײנען און פאבריקס-דעלעגאטען צו ארגאניזירען אן אײנטאגיגען פראטעסט-שטרײק געגען פערערגערען די סאציאלע געזעצגעבונג — האט געמאכט אלע פארבערײטונגען כדי די יודישע ארבײטער זאלען זיך מאסענװײז באטײליגען אין דעם שטרײק.

דער צענטראל-ראט צוזאמען מיטן קאמיטעט פון בונד האבען ארויסגעלאזט אן אויפרוף אויף פויליש און יודיש, װעלכע רופט די ארבײטער צום אײנטאגיגען פראטעסט-שטרײק.

שבת איז אין טעקסטיל-פעראײן (יודישע אפטײלונג) פארגעקומען א פערזאמלונג פון טעקסטיל-ארבײטער װאו נאך די רעדעס פון סעקרעטאר מארגענשטאל און אנד. איז באשלאסען געװארען זיך צו באטײליגען אין שטרײק.

מאנטאג זײנען פארגעקומען פערזאמלונגען, װאס געהערען צום צענטראל-ראט אויף װעלכע ס'איז באשלאסען געװארען צו שטרײקען דעם 10-טען יאנואר.

קאנקורענטען פון דער מלוכה...

צװײ פראצעסען פון פאבריצירער און פערשפרײטער פון פאלש געלד

(2) נעכטען זײנען אין לאדזער קרײז-געריכט פארגעקומען צװײ פראצעסען פון געלד-פעלשער און פערשפרײטער פון פאלשע מטבעות.

אין דעם ערשטען פראצעס איז דער אורטײל געװען פאלגענדער: אננא אלבערסקא און גענאװעפא קויאט פערמשפט געװארען צו 2 יאהר טורמע; יוזעף לאמאװסקי אויף 4 יאהר און סטאניסלאװ טאמטשיק – אויף 5 יאהר טורמע.

אין דעם צװײטען פראצעס זײנען אויף דער באשולדיגונגס-באנק געזעסען 7 פערזאן.

זײער ענין איז נאך א הערבערער, װײל זײ האבען נאך ראפינירטער קאנקורירט מיט דער מלוכהשער מינצערײ, שטאנצירענדיג די פאלשע מטבעות...

נעכטען האט מען בלויז באװיזען צו פערהערען די באשולדיגטע, און די פערהאנדלונגען זײנען איבערגעריסען געװארען ביז הײנט 9 א זײגער אינדערפריה.

שרעקליכער זעלבסטמארד פון א מוטער פון 3 קינדער

(2) אויף װארינסקא-גאס 11 האט נעכטען פאסירט פאלגענדע טראגעדיע:

אין דעם דאזיגען הויז װאוינט שוין א לענגערע צײט די משפחה קרישעק.

קרישעק, דער ראש פון דער משפחה, איז א װעבער און א... גרויסער שיכור.

אין דאס, װאס ער פערדינט, פערטרינקט ער – און די משפחה, זײן װײב מיט 3 קלײנע קינדער הונגערט.

אז דאס אײנטענה'ן מיט איהם פון זײן 32-יאהריגער װײב, העלענא, האט נישט געהאלפען – האט זי נעכטען ארײנגעשיקט איהרע קלײנע קינדער צו א שכן, זיך אלײן פערשלאסען אין שטוב, און אײנגענומען א גרעסערע דאזע זאלץ-זויער.

שפעטער, אז איהר מאן איז געקומען, און אויפגעריסען די טיר – האט ער געטראפען זײן פרוי גוסס'ן מיט שוים אויפ'ן מויל.

דער ארויסגערופענער פאגאטאװיע-דאקטאר האט פעסטגעשטעלט איהר טויט.

דער קערפער איהרער איז איבערגעשיקט געװארען אין פראזעקטאריום, בכדי אדורכצופיהרען א סעקציע.

דעלעגאציע פון די נישט שטענדיג באשעפטיגטע ארבײטער אין דער קראנקען-קאסע

נעכטען האט א דעלעגאציע פון ראט פון די פראפ. פעראײנען אין די פערזאנען פון די ה"ה: האלענדערסקי, סטאלארסקי, און ראזענבערג, נאכמאל אינטערװעניערט אין דער קראנקען-קאסע װעגען גורל פון די נישט שטענדיג באשעפטיגטע ארבײטער װעלכע האבען פון 1-טען יאנואר פערלוירען דאס רעכט צו זײן פערזיכערט אין דער קראנקען-קאסע.

נאך דעם װי די דעלעגאציע האט באקומען א באגאטיװע תשובה בנוגע דאס װײטערדיגע פערזיכערונג פון די איבערגעמאנטע ארבײטער, האט די ארויסגערוקט די פאדערונג אז די געװעזענע מיטגלידער פון דער קראנקען-קאסע זאלען האבען דאס רעכט צו גענייסען נאך 13 װאכען און די װאס װעלען קראנק װערען ביז 2-טען ד.ח. גאנצע 39 װאכען לויט װי ס'קומט לויט'ן אלטען געזעץ.

מ'האט דער דעלעגאציע פערשפראכען צו געבען אן ענטפער בנוגע דעם ענין אין 2—3 טעג ארום.

דער ראט פון די פראפ. פעראײנען האלט נאך נישט דעם ענין פאר ערלעדיגט און פרײטאג פאהרט ארויס א דעלעגאציע אין די פערזאנען פון די ה"ה האלענדערסקי און סטאלארסקי אין ארבײטס-מיניסטעריום.

עקזעקוציע פון שטאטישע שטײערן

(2) װי מיר דערװיסען זיך װעלען די פינאנץ-אמטען אין די נאהענטסטע טעג אנהויבען פינאנדערצושיקען נאטיצען אויף לאקאל און הויז שטײער פארן יאהר 1934.

דאס װעלען זײן די ערשטע פינאנץ-נאטיצען פון דעם מין, װײל ביז איצט האט די שטײערן אײנגעמאהנט דער מאגיסטראט.

גלײכצײטיג װעט אדורכגעפיהרט װערען די עקזעקוציע פון די שטאטישע שטײערן פארן יאהר 1933.

געהײמנישפולער אנפאל אויף א פרוי

(2) אויף נאפיורקאװסקיעגא נעבען נומער 98 איז נעכטען פון הינטערװײלעכץ באפאלען געװארען א געװיסע יאנינא פראזשמאװסקא. (פון נאפיורקאװסקיעגא 117).

דער אנפאלער האט איהר ארײנגעשטאכען א מעסער אין די פלײצעס און איז אנטלאפען.

אין א שװערען צושטאנד האט מען זי אפגעפיהרט אין שפיטאל.

זי קאן נישט אויפקלערען, װער עס האט זי געשטאכען, װײל זי זאגט, אז זי האט נישט קײן שונאים.

אלפוילישער צוזאמענפאהר פון דײטשע לעהרער

אפגעהאלטען געװארען אין לאדז

(א) די לעצטע דרײ טעג איז אין לאדז אפגעהאלטען געװארען אן אלפוילישער צוזאמענפאהר פון די דײטשע לעהרער. ס'זײנען געקומען 78 דעלעגאטען פון גאנץ פוילען. אין די אנגענומענע רעזאלוציעס איז באשלאסען געװארען צו ערציהען די דײטשע שול-יוגענד אין גײסט פון דער מלוכה. און עס זאלען באזײטיגט װערען די נאציאנאליטעטען-אונטערשײדען צװישען דער דײטשער און פוילישער יוגענד.

די דעלעגאטען האבען באזוכט די „װידזעװער מאנופאקטור" און זײנען אויפגענומען געװארען מיט א גלעזעל טײ אין פעראײן פון די פוילישע לעהרער.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26

הײנט און פאלגענדע טעג!
די גרעסטע פילם-סענסאציע פון אונזער צײט!

„יוסף אין מצרים"

אין דאזיגען גיגאנטישען פילם שפילען די בעװאוסטע יוד. שוישפילער פון אמעריקא:
בעני אדלער, יוסף גרינבערג, װאלף גאלדפאדען, זיגמונט צוקערבערג, װאלף בארזעל, גערטרוד לעװיטאן, הערמאן שיפראצקי, סאניע אדלער, אידא אדלער, יוסף שװארצבערג
אויסער'ן פראגראם װעט דער בערימטער ניו-יארקער אויבערקאנטאר װאלדמאן מיט זײן גרויסען כאר זינגען „כל נדרי"

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

(2) מאנטאג, דעם 15-טען ד. ח. פון 8 א זײגער אינדערפריה הויבט אן צו אמטירען א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע אין לאקאל אויף פיעטריקאװער 165 פאר פ.ק.או. לאדז-שטאט 2.

צו דער קאמיסיע דארפען זיך שטעלען די פאבאראװעס פון 1912 און עלטערע, װעלכע האבען זיך צו קײן קאמיסיע נישט געשטעלט, האבען נישט רעגולירט זײער מיליטער-פליכט, װאוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11. קאמיסאריאטען, װעלכע האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון דער לאדזער שטאטישער סטאראסטװע.

קאנטראל פון פאטענטען

(2) לויט װי עס אינפארמירט אונז די לאדזער פינאנץ-קאמער װעט הײנטיגע װאך אדורכגעפיהרט װערען אין לאדז א גענויע קאנטראלע פון אלע היגע אונטערנעהמונגען, בכדי נאכצוזעהען, צי עס זײנען אומעטום אויסגעקויפט געװארען פאטענטען אויפ'ן יאהר 1934.

די קאנטראלע װעט זײן א זעהר שטרענגע און עס דראהען גרויסע שטראפען.

2,000 זלאטעס שטראף

(2) די פירמע „ברידער זײבערט" איז דורכן ארבײטס-אינספעקטאר פון 13 אבװאד באשטראפט געװארען מיט 2,000 זלאטעס פאר'ן באשעפטיגען אין זײער פאבריק די ארבײטער אין די נאכט-שעהן א דערלויבעניש.

מ'זאל פערװעהרען צו פערקויפען בײגעל אין די גאסען

(2) בידוץ פיהרט די לאדזער סאניטאר-מאכט א קאמף מיטן גאסען-פערקויף פון בײגעל, װײל עס איז נישט אײן מאל פעסטגעשטעלט געװארען, אז די בײגעל װערען פראדוצירט אויף נישט-היגיענישע באדינגונגען.

ענדגילטיג װעט די פראגע נארמירט װערען דורך א נײער פעראָרדנונג פון אינערן-מיניסטעריום, װאס זאל בקרוב דערשײנען.

דאס האט ער געהאט רײנעם ריוח

בעת ער איז „געגאנגען" זיך זעצען „פאהרען" קײן לעמבערג...

(2) דער לעמבערגער סוחר אברהם קורץ האט נאך עטליכע טעג זײן אין לאדז זיך געקליבען נעכטען ארויסצופאהרען אהײם קײן לעמבערג.

זײענדיג שוין אויפן לאדז-קאלישער װאגזאל האט ער פעסטגעשטעלט, אז מ'האט איהם מיט א זשילעטקע ארויסגעשניטען דעם בוזעם-טאש און ארויסגענב'עט א פארטפעל, אין װעלכען עס איז געלעגען 350 זלאטעס מזומן און װעקסלען אויף 1700 זלאטעס.

פאליצײ זוכט דעם גנב.

אפטײקען

הײנטיגע נאכט-דיזשורען

(2) הײנט בײנאכט דיזשורירען: ש. יאנקעלעװיטש (אלטער מארק 9), ל. שטעקעל (לימאנאװסקיעגא 37) ב. גלוכאװסקי (נארוטאװיטשא 6) ס. האמבורג (גלובנא 50), ל. פאװלאװסקי (פעטריקאװער 307), א. פיאטראװסקי (פאמארסקא 91).

Dr.
Wołkowyski
4 ציגעל-גאס 4, טעל. 216-90
נעהמט אן אין הויט- און װענערישע קראנקהײטען. מענער-שװעכע
אויפנאהמס-שעה'ן פון 1-8 מיטאג און 5-9 אװענט.

פאלקאוניק טשעשלאק
בעזעגענט זיך מיט לאדז

פאלקאווניק טשעשלאַק, וועלכער פּערלאָזט די שטאָט לאָדז, האָט דער פּרעסע אין דער געזעלשאַפט פאַר די אַרויסגעזאָגטע וואונטשן און סימפּאַטיעס. פּאלקאָווניק טשעשלאַק געזעגנט זיך מיט לאָדז.

רעגירונגס-קאמיסאר אינזש. וואיעוואודזקי
אין ראַט פון דער עלעקטראוניע

אויפ'ן אָרט פון ג. פרעזידענט זשעמיענצקי אין ראַט פון דער עלעקטראָווניע איז אַריינגעגאַנגען דער שטאָט־שער רעגירונגס־קאָמיסאַר אינזש. וואָיע־וואודזקי.

ארימע קראנקע בעפרייט פון שפיטאל-אפצאהל
אויף אַ סומע פון 244 טויזענד זל.

אויפ'ן פאָרשלאָג פון געזונדהייטס־אַמט האָט דער רעג. קאָמ. אינזש. וואָיעוואודזקי בעפרייט אָרימע לייט פון שפּיטאָל־אָפּצאָהל אויף אַ סומע אין 224 טויזענד זל.

א נאקעטער מנגן...

(2) בעכטען אין אָווענט האָט זיך לעם טויער פון ליפּאָווע 56 אָפּגעשטעלט אַ געוויסער פּערשוין, וועלכער האָט זיך אויסגעטאָן אָרם־באַקעס און אָנגע־הויבען צו זינגען פערשידענע לידלעך.

אַזוי ווי ער האָט דערזעהען ווי עס דערנעהנטערט זיך צו איהם אַ פּאָליציאַנט, האָט ער שנעל „יער־כאַפּט די „פּיס און די „הענט" און איז עוקר געווען...

מ'איז זיך משער אַז דאָס איז געווען אַ גייסטיג קראַנקער.

איבערגעפאהרען א יודישען יונגעלע

(א) אויף זשגאָווער גאַס האָט אַן אויטאָ איבער־געפאָהרען דעם 12־יאָהריגען קלמן וואָלקאָוויטש (פון זשגאָווער 185).

ביים יונגעל איז צובראָכען געוואָרען די רעכטע האַנד און צושעדיגט דאָס פּנים.

מ'האָט איהם אַריבערגעפיהרט אין שפּיטאָל.

פאבריק-שרפה

א) אין דער טריקנעריי פון „ווייס און קאָמפּ." פאַבריק (אויף זאַקאָנטנאַ 39) איז אויסגעבראָכען א שרפה, וועלכע צוויי פייערלעשער־אָפּטיילונגען האָבען אין פערלויף פון אַ האַלבער שעה פארלאָשען.

דער היזק איז אַ קליינער.

צובראכען האנד און פוס

(2) טראָץ די פעראָרדנונגען פון דער פּאָליציי־מאַכט זענען אַ סך טראָטואַרען נישט שטאַרק מקפּיד, אַז די גליטשען זאָלען „ליקווידירט ווערען", און אַזוי־אַרום האָט לאָדז איצט נאָך מעהר „גע־פאַלענע מענשען", ווי געוועהנליך...

וועגען דעם קאָן מען נאָך רוהיג רעדען, אַז ס'פּאַסירען קיין אומגליקען נישט, אָבער —

אַז אויף רוג וסכאָדניע און פּאָלודניאָווע למשל, האָט זיך נעכטען צובראָכען אַ האַנד די 74־יעהריגע רבקה גאָלדבערג (פון אַלעע 1־טער מאַי 51), און אויף גליניאַנע 46 האָט זיך צובראָ־כען אַ פוס די 40־יעהריגע סטאַניסלאָווא פּיאַ־סעצקע — מאַכט פּאָליציי פּראָטאָקאָלען.

אונטערגעווארפען א קינד

(2) נעכטען האָט מען אין דעם אַמט פאַר געזעלשאַפטליכער פערזיכערונג אוי: פּיעטריקאָווער 17 געפונען אַן אינטערגעוואָרפען קינד, אַ יונגעלע פון אַן ערך 3 חדשים אַלט.

פּאָליציי זוכט די מוטער.

שלום-עליכם-פייערונגען

ווי בעקאַנט ווערט אין לאָדז איינגעאָרדענט אַ פייערליכע שלום עליכם וואָך געווידמעט דעם 50. יאָהרטאָג פון שלום עליכם'ס ליטעראַרישען אָנהויב. בי יידיש גלעגענהייט ווערט די „לאָדזשער יידישע טעאַטער־סטודיע" בעניינען שלום עליכמס פּרעכטיגע קאָמעדיע „די גאָלדגרעבער".

ס'איז כדאי צו בעמערקען דאָס „די גאָלדגרעבער" זענען צום ערשטען מאָל אויפגעפיהרט געוואָרען דורך דער סטודיע אין פוילען מיט דריי יאָהר צוריק.

צו די „גאָלדגרעבער" ווערט אונזער בן־עיר דער קונסט־מאָלער יצחק ברוינער וועלכער איז אָנגעקומען פון דאַנציג נאָך אַן אויפהאַלט פון צוויי יאָהר, מאָלען ספּעציעלע ביינע דעקאָראַציעס.

מיט אַ רעפּעטאַט ווערט אַרויסטרעטען רעד. ב. נויראָווסקי.

Dr. med. H. LUBICZ

ספּעציאַליסט פאַר ווענערישע און געשלעכטס־קראַנק.

צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 141-32.

נעהמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָוונד, זונטאָג פון 9—11 בייטאָג

קינא

„CAPITOL"

אנקעל מאזעס

דאס וועלט־בעריהמטע מייסטערווערק פון אמעריקאנער נייעסטער פילם־פראדוקציע

לויט דעם בעריהמטען ווערק פון

שלום אש

איז דער הויפּטראלע

מאריס שווארץ

וועלכער האט געפייערט טריומפען איז אַמעריקאַ און אייראפּאַ

ווערט דעמאָנסטרירט ווערען אין

קינא „קאפּיטאל"

פּרעמיערע קומענדיגען דינסטאג, 7. 16 יאַנואַר ד. י.

100% גערעדט און געזונגען אויף יודיש!

א נאכט איבער דער לאדזער ארימקייט, נויט און יסורים
וואס האבען מיר געזעהען אויף א נאכט-דיזשור אין דער נאכט-פאגאטאוויע ביי „לינת-הצדק"
כלה=מעדעל משוגע געווארען אין מיטען נאכט

אין דער קאַנצעלאַריע פון „לינת הצדק" קאָכט זיך: דער זייגער איז 5 מינוט פאַר 11 אָווענד. די דיזשורנעס זענען זיך מכין. דער עלטסטער דיזשורנע מאַכט די נויטיגע פּאַרבערייטונגען. דער קאָנטראָלער קאָנטראָלירט די מעדיקאַמענטען און מכשירים קעסטלעך צי אַלץ איז אין אָרדנונג, צי ס'זענען דאָ גענוג איינשפריצונגען, וואַטע, גאַזע א. ד. גל. דער דאָקטאָר גייסט איז שוין אין זיין צימער. דער שאָפער פּאָרעט זיך ביים אויטאָ־אַלץ איז אין אָרדנונג.

דער ערשטער פארפאל

האַלאָ! האַלאָ! וואָס האָט פּאַסירט? — פרעגט דער עלטסטער דיזשורנע.

דער עלטסטער דיזשורנע פערצייכענט. די דיזשורנעס כאַפּען די קעסטלעך, דער דאָקטאָר איילט אין אויטאָ — אָפּפאָהרען!

דער אויטאָ לויפט איבער גאַסען און גאַס־לעך, איבער נאָוואָמיעסקאַ, זגערזשער, אָט איז ער שוין אין ראַדאָגאָשטש, אויף דער דאָלנאַ. אַ שמאָל געסעל, אַ שטובעל ד' על ד'. צוויי וועב־שטוהלען מיט אַ שפּאָל־רעדעל, צוויי בעטען, אין איין בעט אַ בלאַסער יוד מיט אויסגעלאָשענע אויגען, אַר־ביים מיט הארץ, די לונגען פּייפען, נישטאָ קיין אָטעם, פּאָכעט מיט די הענד: לופט... לופט...

אין צווייטען בעט — אַ קרענקליכע פרוי און הוסט און הוסט.

אויף דער פּאָדלאָגע שעניקעס. אויף יעדען שעניק צו עטליכע קינדער, טוליען זיך איינס צום אַנדערען, אין שטיבעל איז קאַלט, די שויבען מיט קישענעס פערשטאָפּט, די קינדער, קוקען מיט שרעק אויף די פרעמדע מענשען.

דער דאָקטאָר אונטערזוכט דעם קראַנקען. די דיזשורנעס ווייסען שוין מיט וואָס עס שמעקט — א הארץ־אַנפאַל. גרייטען זיי פאַר אַן'איינשפריצונג. דער דאָקטאָר בעפעהלט צו געבען די נויטיגע איינשפריצונג. דער חולה קוקט מיט דאנקבארקייט אויף זיינע רעטער. דער דאָקטאָר איז צופרידען — געקומען צו דער צייט!

דער אויטאָ לויפט צוריק. פאַרן פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט שטעלט ער זיך אָפּ. איינער פון די דיזשורנעס שפּרינגט אַראָפּ פון אויטאָ, לויפט אַריין טעלעפאָנירען אין „לינת", צי מ'האָט נישט אָנגעמעלדן נאָך אַ מאָל אין יענער געגענד. נישטאָ, מ'פאָהרט אַהיים.

נאָך איידער מ'בעוויזט צו עפענען די טיר דער טעלעפאָן קלינגט. די דיזשורנעס מיטן דאָקטאָר זענען שוין ווידער אין אויטאָ. מ'פאָהרט אויף זשגאָווסקע 151. אין כאָיני.

א קינד ווערט דערשטיקט

א קליינע פאַמיליע, צוויי יונגע מענשען, ווי ס'וויזט זיך ארויס — ארבייטער. א ריין ציכטיג שטיבעל. טאַטע־מאַמע שטעהען ביים קינדס בעטעל פערצווייפעלטע — ס'קינד שטיקט! די יונגע מוטער בעט מיט טרעהרען אין די אויגען:

ליבע מענשען, ראַטעוועט מיין איין און איינציג קינד, מיין אויג אין קאָפּ.

דאָס שעהנע 3 יעהריג יונגעלע מיט בלאָנדע לאָקען און גרויסע בלויע אויגען וואַרפט זיך ווי א שלאַנג און קען זיך קיין אָרט נישט געפונען.

דער דאָקטאָר מאַכט וואָס מ'דאַרף, און בע־רוהיגט טאַטע־מאַמע: שרעקט אייך נישט, ס'ווערט באַלד בעסער ווערען. ס'דראָהט נישט קיין געפאַהר.

— לאַנג לעבען זאָלט איהר, פאַניע דאָקטאָ־רשע, האָט די פערצווייפעלטע מוטער געדאַנקט.

אנפאל שליעפע הישעע

דאָסמאָל ווידער אויף שרודמיעסקאַ. אַ פרוי אין די מיטעלע יאָהרען, געווען געזונד און פריש. געגעסען אָוועדברויט, זיך געלעגט שלאָפען און פלוצלינג... אַן אַנפאַל. די יסורים זענען נישט צום איבערהאַלטען. דער דאָקטאָר גיט די נויטיגע בע־רוהיגונגס־מיטלען.

גאל-שטיינער

אַ יונגע פרוי, אין מיטען נאַכט בעקומען אַן'אַנפאַל. די געוואלדען געהען עד לב השמים. קיין פריוואַטען דאָקטאָר נישט געקענט בעקומען. די שמערצען זענען אזוי גרויס, אַז זי פאַלט כסדר אין חלשות. די שטוב איז פול מיט שכנים און שכנות. די דיזשורנעס מאַכען באַלד אָרדנונג. די זייטיגע מענשען ווערען בעזייטיגט, און דער דאָק־טאָר דערפילט זיין אויפגאַבע.

3 אַ זייגער ביינאַכט. נאָך 4 שעה ארומפאָה־רען איבער דער יודישער נויט און אָרעמקייט, אין אַלע טיילען פון שטאָט. אויף הויכע שטאָקען און קעלער'ס. אָנגעזאַפּט מיט דעם געשמאַק פון מאָר־פינע, קאַמפער און קאָקאַאינע. צוגעקוקט צו די ליידען און יסורים און מאַטערנישען, האָבען מיר געפרובט אָפּצוכאַפּען דעם אָטעם, אָפּרוהען אַבי־סעל, אריינכאַפּען א גלעזעל טיי. אָבער עס געהט נישט. נישטאָ קיין צייט אויף אָפּרוהען. דער טע־לעפאָן קלינגט און קלינגט. די דיזשורנעס טוישען זיך. דער אויטאָ פאָהרט און קומט און פאָהרט ווייטער.

דער „טשוואָק" פון דער נאַכט איז געווען אויף דער דרעוונאָווסקאַ:

ארום 4 פאַרטאָג, רופט מען די פּאָגאָטאָוויע אַרויס אויף דער דרעוונאָווסקאַ.

— וואָס איז געשעהען?

א שגעון=אנפאל

דער אויטאָ לויפט פייל פון בויגען. איינס, צוויי, און מיר זענען שוין אויף דער דרעוונאָווסקאַ די גאַס איז שוואַרץ פון מענשען. ווייבער רייסען זיך די האָר פון די קאָפּ. אויף דער גאַס הערט מען מוראדיגע היסטערישע בעשרייען. דער הויף איז פול. מענער, פרויען און קינדער, פון א פענ־סטער אין פּאַרטער טראָגען זיך שרעקליכע קולות.

אין אַן'ענג שטיבעל אין א ווינקעל שטעהט א מעדעל מיט ווילדע אויגען, צעפלאָשעטע האָר, רייסט פון זיך די קליידער און שרייט מיט שוים אויף די ליפּען:

— הערש לייזער, וואָס האָסטו געוואָלט פון מיינע יונגע יאָהרען!...

— הערש לייזער'ל... אלקייאָ... דאָס נישט... ווילסט געלד? נאַ! נאַדיר ס'געלד — הערש לייזער!...

די אומגליקליכע רייסט פון זיך פּאַסעס און לאָזט קיינעם נישט צו צו זיך. א געזונדער בחור האַלט זי פעסט פאַר די הענד און זי רייסט זיך.

זעהט זי דעם דאָקטאָר מיט די דיזשורנעס, בערוהיגט זי זיך אויף א ווייל, און באַלד פאַלט זי ווידער אַריין אין היסטעריע:

— נשים צדקניות... מיינע אבות... אלע זענט איהר איצט געקומען... צו מיין חופה, האַ? צו מיין חופה מיט הערש לייזער'לען... ארויס! צ'ווילט אויך מיין געלד! גיין כ'וועל מיך נישט לאָזען פערפיהרען — איך בין א כשר'ע טאָכטער, בין איך...

קוים מיט צרות און מיה, ס'איז בעלונגען צו צוקומען נעהענטער, און מיט פערשידענע מיטלען, איז געלונגען איהר צו מאַכען די נויטיגע בערוהיגונגס־איינשפּריצונגען.

ווי די שכנים גיבען איבער, איז זי געווען געזונד און פריש, און פלוצלינג אין מיטען נאַכט, האָבען זיי דערהערט א מוראדיגען געשריי.

די סבה פון דעם פלוצלינגען שגעון־אַנפאַל איז, וואָס זי, א רונדיגע יתומה, אַן'ארבייטס־מעדעל, וואָס ארבייט שווער און ביטער, האָט אָנגעקליבען עטליכע הונדערט דאָלאַר: דאָס געלד האָט זי אָוועקגעגעבען א חתן, און יענער האָט ביי איהר צוגענומען ס'געלד, און איצט וויל ער נישט חתונה האָבען — דאָס האָט זי זיך אַזוי שטאַרק גענומען צום הארצען, און דאָס זאָל זיין די סבה פון דעם שגעון־אַנפאַל.

דער דאָזיגער העכסט טראַגישער פאַל, האָט אויף אונז געמאַכט אַן'אומגעהויערען איינדרוק.

6 פאַרטאָג. דער עלטסטער דיזשורנע ערקלערט דעם נאַכט־דיזשור פאַר געענדיגט. —ק.

דאָס ראָמאַנטישע לעבען פון מאַדאַם סטאַווינסקי

זי איז געווען א מאָנעקען אין א גרויס מאָדע-הויז.—ווי סטאַווינסקי האָט זיך בעקענט מיט איהר.— די איבערראַשונגען מיט איהר פריהערדיגען געליבטען דעם ארגענטינער.—ווי זי האָט „אויסגעבאַטט" דאָס קינד, וואָס זי האָט געהאַט מיט דעם ארגענטינער

פאַריז. ווער איז מאַדאַם סטאַווינסקי? פון וואַנען שטאַמט זי? און וועלכע געזעלשאַפט האָט זי פרעקווענטירט אין פאַריז?

אָט וואָס מען ווייסט וועגען איהר:

די געשיכטע הויבט זיך אָן אין יאָהר 1925.

צווישען די מאַנעקענס פון אַ גרויס הויז, וועלכע זענען אַלע געווען אמת'ע רוסישע פרינצעסינס און שעהנע פרויען, צווישען די אַלע איז געווען איינע אַ ליבע יונגע פרוי, מיט אַ שמייכעל אויף די ליפּען, וועלכע האָט געהייסען: „וויאָר־לעט".

די דאָזיגע „וויאָלעט" האָט אַלעמען דערצעהלט אַז זי האָט פאַר אַ געליבטען אַ באַוואוסטען אַרגענטינישען מולטימיליאָנער, וועלכע האָט באַר איין קלייגעם חסרון: ער איז איפערזיכטיג.

דער „שעהנער סאַשאַ"

אַזוי ווי זי איז געווען רייצענד און האָט אַלע מאָל געצויגען אויף זיך די אויפמערקזאַמקייט פון די מענער, פלעגט קומען אָפט צו איי־פערזוכט־סצענעס צווישען איהר און איהר געליבטען.

די דאָזיגע איפערזוכט־סצענעס זענען געוואָרען נאָך שטאַרקער פון טאָג זינט עס האָט זיך בעוויזען אויף דער סצענע אַ צווייטער געליבטער איהרער דער שעהנער סאַשאַ אָדער אַלעקסאַנדער.

די געשיכטע האָט זיך זעהר שלעכט פערענדיגט.

עטליכע טעג כסדר האָט זי נישט געקענט קו־מען „מעסטען" די קליידער אין דעם הויז, וואו זי האָט געאַרבייט.

ווען זי האָט זיך צוריק בעוויזען ביי דער אַר־ביט, האָט זי געהאַט אַ בלוי אויג און בלויע סמנים אויפ'ן לייב.

— וואָס איז אייך געשעהן? — האָט מען זי געפרעגט.

אויף דעם האָט זי געענטפערט:

— מיט מיר האָט פּאַסירט אַ אויטאָ קאַטאַס־טראָפע.

איהרע חברטעס מיט וועלכע זי איז געווען אינטים האָט זי פערטרויט:

— איך האָב גרויס עגמת נפש, אַלץ איז אויס!

און אַ געוויסע טאָג איז זי ווייטער געקומען מיט אַנ'אויסערגעוועהנליך רייכע פעלץ. מען האָט געפיהלט, אַז אַ גרויסע ענדערונג איז פאָרגעקומען אין איהר לעבען. פאַר אַ רוסין האָט זי זיך פער־טרויט:

— איך האָב זיך פערליבט אין אַ יונגען, סימ־פּאַטישען און רייכען מאַן.

דאָס איז געווען סטאַווינסקי.

וויאָלעטס פאַמיליע־טראַגעדיע

וויאָלעט איז באַלד געבליבען אַ מאַנעקען אַ מאָגערע צייט. סטאַווינסקי איז געווען דעם, אַפּנער זי האָט נישט געוואָלט אוועקוואַרפען דעם פּלאַץ. אייגענטליך האָט זי זיך נישט געזאָרגט מעהר און קיין געלד צו לעבען, ווייל סטאַווינסקי האָט אַלץ געצאָהלט.

גו'אַלעט איז די טאָכטער פון בכבוד'ע פראַנ־צויזישע בורזשויען, איהר פאָטער איז דערהרג'עט געוואָרען אין דער מלחמה. איהר מוטער האָט חתונה געהאַט מיט אַ מאַן, וועלכער איז געווען יונגער פון איהר און וועלכער האָט שפּעטער געוואָרפען אַנ'אויג אויפ'ן מיידעל, וואָס ער האָט כסדר גע־זעהן בעטען זיך.

צווישען דעם מאַן און דער טאָכטער איז גע־קומען צוליב דער געשיכטע צו פּיינליכע סצע־נעס, צום סוף האָט די טאָכטער געמוזט פערלאָ־זען דאָס הויז.

זי האָט גענומען פיהרען אַ לעבען פון אוואַנ־טורען ביז וואַנען זי האָט זיך געטראָפען מיט סטאַ־ווינסקי, ער האָט זי זעהר ליב בעקומען און האָט זי אַרומגעפיהרט מיט זיך אומעטום. זי איז שוואַנ־גער געוואָרען פון איהם און איז געוואָרען זיין געזעצליכע פרוי אין דעם מאָמענט, ווען די ערשטע „אַפּערע" זיינע האָט אויסגעבראָכען.

סטאַווינסקי איז אַרעסטירט געוואָרען, און נאָך מעגט ווען ער האָט זיך געגרייט צו אַנטלויפען.

אין דער צייט ווען ער איז געווען אין דער טורמע איז געבוירען געוואָרען אין שטוב זיין קינד.

מיט'ן קינד אויף דער האַנד ביי סטאַווינסקין אין טורמע

פון צייט צו צייט האָט מען געזעהען אַ עלעגאַנטע דאַמע אָנקומען אין דער תפיסה. די דאַמע האָט געהאַלטען אויף איהר'ע האַנד אַ שעהן קינד, אין שפּיצען איינגעוויקלט. זי איז געקומען אין דער תפיסה, ווי מען קומט אין דער אָפּערא.

15 חדשים איז סטאַווינסקי געזעסען אין דער תפיסה.

ווען סטאַווינסקי איז בעפרייט געוואָרען, האָ־בען זיי געפייערט די חתונה. זי האָט איהם — ווייזט אויס מוחל געווען אַלע זיינע חטאים.

די יונגע מאַדאַם סטאַווינסקי האָט געלעבט, ווי אַנ'אמת'ע בת־מלכה. ווער האָט דאַן געוואוסט, מיט וואָס די דאָזיגע שעהנע און ראָמאַנטישע גע־שיכטע וועט זיך ענדיגען?

איהר אמאָליגער געליבטער דער ארגענטינער

וועגען דער דאָזיגער „וויאָלעט" (ווי עס איז געווען איהר מאַנעקען נאָמען) אָדער אַרלעט טיי־מאַן (איהר מיידלשע נאָמען) האָט דער אַר־געטינער מאָראַ פון ביאַריץ, דערצעהלט פאָל־גענדעס:

— אַרלעט סימאָן איז געווען מיין געליבטע, אונזערע כאַראַקטערס. זענען געווען פערשידענ־אַרטיגע. אין יאָהר 1922 האָט זי מיר געבוירען אַ זוהן. אין יאָהר 1924 האָט זי מיך פערלאָזט, דאָס קינד האָט זי ביי מיר איבערגעלאָזט. פון מיר איז זי אַוועק צו סטאַווינסקי.

צוויי יאָהר כסדר האָב איך נישט געזעהן פון איהר. אין יאָהר 1926, ווען מען האָט אַרעסטירט סטאַווינסקין, האָב איך דערקענט איהר פאָטאָגראַפיע אין די צייטונגען.

ווען איך בין געקומען קיין פּאַריז, בין איך אַוועק זעהן איהרע פאַמיליע. דאָרט האָט מען דער־צעהלט, אַז אַרלעט איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד פאַר גרויס עגמת נפש, וואָס סטאַווינסקי איז אָב־געקלאָגט געוואָרען אין שווינדעל.

ווי גרויס איז געווען מיין פערוואונדערונג, ווען איך האָב זי שפּעטער געטראָפען אויף אַנ'אָרט און די אַרימס פון אַ יונגען מענשען. וואהרשיינליך איז עס געווען אַלעקסאַנדער. שפּעטער האָב איך מיט איהר געהאַט אַ ראַנדעוואו, ביי וועלכען זי האָט מיר דערצעהלט, אַז זי איז פערהייראַט. זי האָט אַ קינד און זי איז גליקליך.

איך האָב איהר דאַן געזאָלט פרעגען, וואָס זי דענקט וועגען דער ערציהונג פון אונזער קינד. זי איז אָבער געווען צו מיר אַזוי אייראָניש, אַז איך האָב נישט אַרויסגעבראַכט די פראַגע פון אונזער קליינעם זשאַק.

די געשיכטע מיט'ן קינד

אין יאָהר 1932 האָט מען מיר טעלעגראַפיש מודיע געווען אין פּאַריז, אַז מען האָט אַרויסגע־נומען אונזער קינד פון ליסעי אין באַיאָן. איך בין דאָרט באַלד אוועקגעפאָהרען און האָב זיך דער־וואוסט, אַז די מוטער פון קינד איז געקומען אין ליסעי און גענומען דאָס קינד. אַזוי ווי מען האָט איהר דאָס יונגעלע נישט געוואָלט געבען, איז זי אַוועק און טעלעפאָנירט אין נאָמען פון אַ באַראָ־נעס פערזענליכקייט, אַז מען זאָל אָפּגעבען דאָס קינד צו מאַדאַם סטאַווינסקי, די פריהערדיגע אַרלעט סימאָן.

אויף אַזאַ אופן האָט דאָס קינד פערלאָזט דעם ליסעי און איך האָב איהם מעהר פאַר די אויגען נישט געזעהן".

דאָס איז די געשיכטע, וואָס דער אַרגענטינער האָט דערצעהלט וועגען מאַדאַם סטאַווינסקי.

ווי עס ווייזט זיך אַרויס איז דאָס גאַנצע לע־בען פון מאַדאַם סטאַווינסקי און איהר מאַן אַ־ אונענדליכע קייט פון סענסאַציעס.

אין שליחות פון די „ליטעראַרישע בלעטער"

די „ליטעראַרישע בלעטער" — אילוסטרירטע וואָכענשריפט פאַר ליטעראַטור, טעאַטער און קונסט אונטער דער רעדאַקציע פון נחמן מייזיל — זענען איצט אַריינגעטרעטען אין דעם עלפטען יאָהרגאַנג. צעהן יאָהר נאָכאַנאַנד, אָהן קיין איבעררייס ער־שיינט אָט די וואָכענשריפט, וואָס האָט זיך שוין קונה שם געווען אין דער גאַנצער יודישער וועלט.

די „ליטעראַרישע בלעטער" רופען זיך אָפּ אויף אַלע ערשיינונגען פון דער יודישער ליטעראַ־טור און קולטור, ווי אויך פון דעם, וואָס צט טוט זיך אין דער וועלט־ליטעראַטור. זיי פערבינדען די שעפער און טוער פון דעם יודישען וואָרט, וואָס זענען פערשפּרייט אין גאָר דער יודישער וועלט, זיי ערמוטיגען צום פּאָזיטיווען שאַפען אין דער יודישער סביבה. אין דער איצטיגער שווערער צייט פון פערצווייפלונג און צושטערונג זענען די „ליטעראַרישע בלעטער" אַ קאָנסטרוקטיווער פאַק־טאָר אין אונזער קולטור־לעבען.

נישט געקוקט אויף דעם שווערען קריזיס, האָבען די „ליטעראַרישע בלעטער" בעוויזען צו ערשיינען איבער 10 יאָהר אָהן אויפהער, און דערוואָרבען זיך פריינד אין דער גאַנצער יודישער וועלט. לעצטענס האָבען די „ליט. בלעטער" אַרויסגעגעבען זייער 500־סטען נומער, וואָס איז הייס בעגריסט געוואָרען דורך דער גאַנצער יודי־שער קולטור־וועלט דאָ אין פּוילען און אויך אין אויסלאַנד.

כדי אָבער די „ליט. בלעטער" זאָלען אויך אויף ווייטער קאָנען עקזיסטירען ווי ביז איצט, איז נויטיג די מיטהילף פון אַלע פריינד פון יודי־שען וואָרט. עס האַנדעלט זיך וועגען זאַמלען אַבאָנענטען, וואָס זענען דער יסוד פאַר יעדער אויסגאַבע.

עס איז געקומען ספּעציעל צופאָהרען קיין לאַנד אין שליחות פון די „ליטעראַרישע בלעטער" דער דיכטער י. רובינשטיין. עס איז קיין ספק נישט, אַז דאָס יודישע לאַנד וועט געוויס אַרויס־ווייזען דעם געהעריגען אינטערעס און זעהן צו שאַפען אַ גרעסערע צאָהל אַבאָנענטען פאַר דעם יודישען ליטעראַטור־וואָכענבלאַט.

דער אריער־פּאַראַגראַף

ר. איזראַעל

שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער איצטיגער ווילדער צייט

5

קיצור פון ערשטען קאַפּיטעל

שרה די אלמנה האָט שטאַרק געוויינט אין קליינעם שטעטעל אין פּוילען אויס מורא פאַר דעם רהיל פון איהר זוהן העניעק, וועלכער איז געווען אין דייטשלאַנד.

אין דייטשען שטעטעל אולם האָבען די היטלעריסטען געפייערט זייער זיג, בעת די וואַהלען צום רייכסטאָג. די נאַציס זענען גע־קומען צו דער מאַכט.

דער רייכער פאַבריקאַנט היינריך זאַקס איז דורך די נאַציס אַרעסטירט געוואָרען און שרעקליך צושלאָגען געוואָרען. דאָס האָט גע־זעהען העלען.

העלען איז געווען אַ טאָכטער פון לייטער־באַנט האַנס האַמערשטיין, געווען פערליבט אין היינריך זאַקס. איצט איז זי געלאָפען פון היינריכס שטוב אין דער פאַבריק, כדי איהם אוועקצוטראָגען די מתנות פון היינריכס מו־טער פון פּוילען, וועלכע זענען אָנגעקומען מיט דער פּאָסט.

זי האָט געזעהען די סצענע אויפ'ן גאַס, ווי מ'פיהרט זאַקסען אַ פערבלוטיגטען און צושלאָגענעם. העלען האָט געוואוסט, אַז איהר פאָטער, דער מלחמה־אינוואַליד איז בעשטימט געוואָרען אין היינטיגען טאָג אַלס פלאַץ־קאָ־מענדאַנט, אין שטעטעל און זי איז געלאָפען אין „בראַונעם הויז", כדי צו בעטען איהר פאָ־טער, אַז ער זאָל ראַטעווען היינריכ'ן.

העלענס פאָטער האָט גראָד קאָנפערירט מיט עטליכע שטורמיסטען. נישט געקוקט דער־רויף האָט העלען איהם אנגעהויבען צו בע־טען, אַז ער זאָל זיך איינשטעלען פאַר היינ־ריכ'ן. דער לייטענאַנט האַנס האַמערשטיין איז געווען נישט אנגענעהם צו רעדען מיט זיין טאָכ־טער אין דער אנוועזענהייט פון די שטורמיס־טען און ער האָט שטרענג בעפּוילען זיין טאָכ־טער, אַז זי זאָל איהם נישט שטערען אין דער אַרבייט און אהיימגעהען.

העלען איז געווען פערצווייפעלט, דאָ איז זי געפאַלען אויף אַ גראַנק, זי האָט זיך אנגעטון אַ האַקענקרייץ אויפ'ן מאַנטעל און איז אַרויס אין גאַס.

העלען איז אַוועק אין „בראַונעם הויז". דאָרט האָט זי זיך געפרובט אַריינצובעקומען אין דער חברה פון שטורמיסטען, בעת אַ געשפּרעך מיט איינעם פון די אנפיהרער לודוויג קראַניבג, האָט זי זיך דערוואוסט, אַז טאַקע ער איז בע־שטימט געוואָרען אַלס הויפּט־אויפזעהער פון קאָנצענטראַציע־לאַגער, וועלכע איז געשאַפען געוואָרען פאַר מאַרקסיסטען און יודען.

העלען האָט זיך געבעטען ביי קראַניבגען, אַז ער זאָל זי צונעהמען צו דער אַרבייט אין לאַגער, קראַניבג האָט צוגעזאָגט פון קראַניב־גען האָט זיך אויך העלען דערוואוסט, אַז אַלס דירעקטאָר פון היינריך זאַקס'עס פאַבריק איז בעשטימט געוואָרען אַלפרעד בעהמע, היינ־ריכס אַ שונא, אַ לייראַק, אַ מאַנקראַטניק, וועלכער האָט שוין נישט איינמאָל געמאַכט מיר־אוס'ע פאַרשלאָגען דער שעהנער העלען:

קאַפּיטעל 2

אין קליינעם פּוילישען שטעטעל

— בעקומט איהר עפּעס בריף פון אייער העניעק'ל, האָט מאָטיל דער וואַלד־סוחר געפרעגט ביי שרה'ן, נישט האָבענדיג פריהער אפילו קיין גוט מאָרגען.

— אוי, ר' מאָטיל, פרעגט שוין גאָרנישט, דאָס שרה איהם געענטפערט. די נשמה געהט מיר שיער נישט אויס. איך האָב שוין עטליכע טעג קיין בריף פון איהם נישט געהאַט.

— בלוין עטליכע טעג, טאַ, וואָס בעהמט איהר זיך אַזוי דאָס לעבען, ווייס איך, ס'איז נישט אַזוי געפערליך, גלויבט מיר, שרה, אַז דער פער־וועל איז נישט אַזוי שרעקליך ווי מען מאַהלט איהם, די צייטונגען מאַכען מעהר ווי עפּעס איז.

— איך לייען נישט די צייטונגען, אָבער איך הער זיך אָן אַזעלכע שרעקליכע זאַכען, וואָס קו־מען פאָר מיט יודען, אַז דער אויבערשטער זאָל זיך דערבאַרימען. דאָס האַרץ ווערט מיר פער־קלעמט, אַנ'אַנדערש מאָל וואָלט איך זיך נישט מצער געווען ווען איך וואָלט נישט בעקומען קיין בריף עטליכע טעג, באַר דאָס מאָל...

— פאַרוואָס גראָד היינט יאָ.

— ווייל העניעק וואָלט דיכער פערשטאַנען, אַז איך בין דאָ אומרוהיג און איך אַזאַ צייט וואָלט ער מיך נישט געלאָזען אָהן אַ ידיעה, ער איז דאָך אַזאַ גוט קינד, אַז ער פערגעסט קיינמאָל נישט אין זיין מאַמען און אין זיין קליינעם ברודער'ל. דערווייל זענען שוין אוועק עטליכע טעג און ער גיט גאָרנישט צו וויסען וועגען זיך. דאָס איז עפּעס נישט גלאַטיג.

— נאָך וואָס זאָלט איהר באַלד אַזוי טראַכ־טען שרה. געוויס קען מען נישט זאָגען, אַז ס'זער־נען נאָך דאָרט אין דייטשלאַנד דיזעלבע גאָלדענע צייטען, וואָס אַמאָל, אָבער פאַרוואָס זאָלט איהר זיך שלעכט אויסטייטשען די זאַך, ס'וועט אוועק אַ טאָג און נאָך אַ טאָג און איהר וועט שוין בע־קומען אַ בריף פון איהם.

ר' מאָטיל האָט געפּרובט צו בערוהיגען שרה'ן הגם ער האָט שוין פון אנדערע קוועלען געוואוסט, אַז מיט העניעק'ן איז נישט אַלץ אין אָרדנונג, דאָס איז אויך געווען די סיבה צוליב וועלכע ער איז אַריינגעקומען איצט צו שרה'ן. אַלע אין שטע־טעל האָבען געוואוסט ווי אַזוי העניעק איז פון דאַנען אוועקגעפאָהרען, נאָך מעהר ווי ס'איז אין דער ווירקליכקייט געווען האָט מען דערצעהלט, וואָס פאַר אַ מאַגנאַט העניעק איז דאָרט געוואָרען, וואָס פאַר אַ מיליאָנער. אַלע האָבען געוואוסט, אַז העניעק פערגעסט נישט אין זיין מוטער און בע־זאָרגט זי מיט אַלעם גוטען, נישט איינמאָל האָט מען שוין גערעדט, אַז העניעק זאַקס זאָל אַראָפּ־קומען אין שטעטעל אַריין, אָבער קיינמאָל איז דערפון נישט געוואָרען. יעדעסמאָל האָט אָבער העניעק נישט פערגעסען צושיקען פאַר די בעדערף־טיגען פון שטעטעל אַ שעהנע נדבה. ר' מאָטיל האָט געהאַט נאָך מעהר אינטערעס זיך צו פערנינען מען מיט די פערהעלטענישען ביי שרה די אלמנה. זייט ער איז געוואָרען אַנ'אַלמן אָהן קינדער, האָט ער זיך געטראַכט, אַז ס'וואָלט געווען גאָרנישט קרום ווען ער זאָל נישט דאַרפען בלייבען אַזוי איינ־זאַם, אָהן אַ מענש מיט וועמען אַ וואָרט אַרויסצו־רעדען און העמפעלט איז איהם שטענדיג אויפ'ן זינען געקומען שרה, וועלכע איז דאָך געזעסען אַזוי איינזאַם מיט איהר איינציגען יונגעלע, איצט איז ער אַהערגעקומען אַזוי ווי צו טרייסטען שרה'ן.

— איהר ווייסט דאָך ר' מאָטיל האָט שרה שוין געזאָגט מיט טרעהרען אין די אויגען, אַז זייט מיין מאַן איז אומגעקומען, איז העניעק מיין אויג אין קאָפּ. ווען מיין חיים איז גע'הרג'עט געוואָרען דורך די מערדערישע העבד, איז נאָך העניעק געווען אַ יונגעל, ער האָט צוגעשוואוירען, אַז ער וועט פריהער נישט רוהען, ביז ער וועט מיך איינאַנצען פערזאָרגען ביז אויף דער עלטער.

איך בין געווען אַנ'עדות ווי דאָס יונגעל האָט געאַרבייט טאָג און נאַכט, ווי ער האָט זיך פשוט איינגעשטעלט דאָס לעבען, כדי צו פערדינען, אַז מיר זאָל גאָרנישט פעהלען, דאַן איז ער אַוועק פון דאַנען און איך האָב געהערט, אַז ער איז גע־וואָרען אַ גרויסער גביר, ער האָט אַליין מיר וועגען דעם וועניג געשריבען, אָבער כסדר זאָגט ער מיך פערזיכערט, אַז איהם פעהלט גאָרנישט און אַז איך זאָל מיר גאָרנישט זשאַלעווען און אויך דעם קינד גאָרנישט זשאַלעווען, מיין גאַנץ לעבען איז פון דעמאָלט אָן געוואָרען אַ טייל פון זיין לעבען אין דייטשלאַנד. איך האָב זיך יעדען טאָג געוואָרט פון שלאָף מיטן געהאַנק, אַז היינט וועט זיין אַ בריף פון העניעק'ן און אין דעם טאָג, ווען אַזאַ בריף איז געווען איז פאַר מיר געווען אַ יום־טוב. איצט דערצעהלט מען עפּעס אַזעלכע שרעק־ליכע זאַכען פון דאָרטען, אַז איך הויב אָן מורא צו בעקומען פאַר זיין לעבען.

— מאָלע, וואָס מען דערצעהלט, האָט מאָטיל געזאָגט, איך האָב אייך שוין געזאָגט, אַז מען דערצעהלט מעהר ווי ס'איז עפּעס. דער אויבערש־טער וועט העלפען און איהר וועט בעקומען אַ בריף מיט בשורות טובות.

— הלואי, רבונו של עולם.

מאָטיל האָט זיך שוין געקליבען אוועקצו־געהען, ווי אין דעם מאָמענט איז אַריינגעקומען דער בריף־טרעגער מיט אַ בריף פאַר שרה'ן.

— פון דייטשלאַנד? האָט שרה שנעל געפרעגט.

— פון אייער היטלער'ן, האָט דער גוי מיט דער רויטער נאָז געשמייכעלט.

— מיר שענקען איהם דיר אַוועק, וואַלטשען מיר גיבען איהם דיר אַפּ אין קרן.

שרה האָט דאַן געכאַפּט דעם בריף, זי האָט אַ קוק געגעבען אויפ'ן אַדרעס. דאָס איז נישט געווען די האַנדשריפט פון העניעק'ן, שרה האָט זיך שטאַרק דערשראָקען.

(פאָרטזעצונג פאָלגט)

גרויסע פון דער הויפּט־שטאָט

פון אונזער ווארשעווער קארעספּאנדענט
מ. עלבוים

לעצטענס שטעהט ווארשע אונטער'ן צייכען פון יודישע אסיפות, צוזאמענפאהרען און קאנפערענצען.

אין די דאזיגע קאנפערענצען האבען מיט זיך געבראכט א רייהע סענסאציעס, וואס וועלען זיכער האבען זייער אפּקלאנג איב'ן יודישען נאציאנאל־רעליגיעז־געזעלשאפטליכען לעבען אין פוילען.

קודם כל די קאנפערענץ פון די ווארשאווער ציוניסטען, וואס איז אנגערופען געוואָרען: „דער ציוניסטישער קאנגרעס אין מיניאטור". די סענסאציע פון דער דאזיגער קאנפערענץ איז, וואס עס איז פאקטיש געקומען צו א פעראייניגונג פון די צוויי ציוניסטישע ריכטונגען: „עת לבנות" און „על המשמר", ריכטונגען, וואס האבען זיך יאהרען־לאנג בעקעמפט, ארומגעריסען און ארויסגעריסען ביז בלוט אין דער ציוניסטישער ארבייט.

כאטש אביסעל צושפעט, אבער פארט האט מען זיך ארומגעזעהען, אז דאס אמפער'ן זיך הערפיהרט, אייגענטליך, צו גארנישט, אז די אונטערשיידען זענען גאר גאר קליינע און דאס עקזיסטירען פון בעזונדערע פראקציעלע שטערט מעהר, ווי עס ווילט זיך עמיצען עפעס אויפטון.

די פעראייניגונג פון „על המשמר" מיט „עת־לבנות" אויפ'ן ווארשאווער באזען בעדייט שוין ממילא די פעראייניגונג פון די דאזיגע ריכטונגען אין גאנץ פוילען און אפילו אין אלע לענדער.

ענדליך איז אין די ציוניסטישע רייהען געווארען מיט אמאל פראקציע ווייניגער.

נישט ווייניגער סענסאציע'ס האט מיט זיך אויך געבראכט דער לאנד - צוזאמענפאהר פון „מזרחי".

דא האט מען בעמערקט א מערקווירדיגע ערשיינונג: „מזרחי", אין איהר אפּאזיציע־קאמף געגען די אפיציעלע ציוניסטישע קרייזען, האט זיך דערבעהנטערט אדש צו... זשאבאטינסקיס רעוויזיאניסטען.

די פיהרער פונ'ם צוזאמענפאהר האבען נישט דערלאזט קיין שום אטאקעס אויף דער זשאבאטינסקי ריכטונג און, פארקעהרט, אלס אויסדרוק פון דער דערבעהנטערונג צו דער דאזיגער ריכטונג, האט מען בעשלאסען צו שטיצען די פעטיציע־אקציע פון זשאבאטינסקין געגען די עליה בעגרעניצונגען.

וועגען צוויי וויכטיגע ענינים האט מען אויפ'ן „מזרחי" - צוזאמענפאהר נ י ש ט גערעדט, אבער פונקטליך האבען די ליידער'ס אנגענומען געהיימע בשלוסען: וועגען דעם גרינבוים פארבשטיין כאנ־דאט און וועגען די קרבנות. מען גיט איבער, אז אין די ביידע פראגען איז בעשלאסען געוואָרען צו דורכהאלטען די ביז איצטיגע „מזרחי" שטעלונג, דהיינו: צו פארזיכערן דעם סיים מאנדאט פאר גאָרבשטיינען (ווי בעוואוסט, האט זיך נאכדעם ה' פארבשטיין אפּגעזאגט צו דערהאלטען דעם מאנדאט. די רעד.) און נישט צו שטיצען די קרבנות.

מיט קלארע ווערטער הייסט דאס, אז „מזרחי" פערשטארקט און פערשארפט נאך מעהר איהר אפּאזיציע לגבי דער ציוניסטישער ליטונג אין פוילען און לגבי דער עקזעקוטיווע.

* * *

אין די אגודה־קרייזען האט מען זיך גאנץ שטארק געגרייט צו דעם לאנד־צוזאמענפאהר, וואס האט זיך בעעפענט דעם הייבטיגען זונטאג אין קאמינסקיס טעאטער.

דער וואהל קאמף ארום די דעלעגאטען איז געוועזען זעהר א העפטיגער. עס האבען זיך אין דער „אגודה" אויסגעפילדעט פראקציעס און גרופען, וואס האבען זיך געגענזייטיג אטאקירט, נישט איבערקלייבענדיג אין מיטלען.

דער עיקר האבען געקעמפט די צעירים מיט די אלטע, די רבנים פון די קליינע ערטער מיט די רביים פון די גרויסע שטעט; עס האבען זיך בעקעמפט די אנהענגער פון ארץ־ישראל מיט די געגנער פון דער דאזיגער ריכטונג.

און — אין מיטען דריבען — איז געוואָרען א קאך אין די „אגודה"־קרייזען מיט ש. באדלער, וועלכער האט פעראטען, איז איבערגעבאסט געוואָרען אדש א לינקער מארקסיסט און ער האט בעדייטענד געשטערט די וואהל־ארבייט פון די אגודה'שע צעירים.

ש. באדלער איז א סטודענט פון דער פאריגער מארבאנע, ער האט אבער געגאלטען אלס געטרייער חסיד פון גערער רבי'ן און מען האט איהם, צוליב זיינע חיבורים, פערזעכענט אלס דעם אגודה שען „הויף־פאעט".

האט זיך אט דער פאעט אנגעשטעקט מיט סאציאליזם און נאך מעהר ווי סאציאליזם (און — ער איז געקומען קיין ווארשא פערשפרייטען דין ביינע תורה צווישע זיינע צאהלרייכע צעירים אנהענגער. ער האט אין ליטעראטען־פעראיין געהאלטען 2 פארלעזונגען אויף וועלכע ער האט געשיטפען און שוועבעל אויף רביים און חסידים און — אויף זיינע פארלעזונגען האט מען זיך געשלאגען מכות רצח. א טראגישער מאמענט איז געווען, ווען באדלער'ס א יונגערער ברודער, א תלמיד פון „ישיבת חכמי לובלין", האט זיך בהבי כל עם „ערה" געריסען קריעה, זיך צעוויינט, זיך אפּגעזאגט פונ'ם ברודער און לסוף געפאלען אין חלשות.

די דאזיגע געשיכטע באדלער האבען די אפּאזיציעלע „אגודה"־פיהרער אויסגענוצט אלס וואהל מיטעל אין קאמף געגען די צעירים, אז מען טאר דיר נישט צולאזען צו דער מאכט און מ'טאר זיי נישט לאזען קומען צום פסוק אויפ'ן צוזאמענפאהר.

א מעשה מיט אנאנימע בריף

ירושלים. דער כהן גדול פון די שומרונים (הר־גריזים נעבען שכם) האט בעקומען אנאנימען בריף, אין וועלכען ער ווערט געווארענט, אז א באנדע אינטערנאציאנאלע גנבים איז פארייט גרייט זיך צו קומען קיין א"י און צוגנבע'נען די אלטע־ווערטפולע ספר־תורה פון דער שומרונים־קהלה. דעם בריף האט דער כהן גדול איבערגעגעבען תיכף דער פאליציי, און די ספר־תורה האט מען בעהאלטען אין א זיכער ארט, דער אבנבים האט א פאסט־שטעמפּעל פון פא"ריז. פאראיאהרען האט די שומרונים קהלה אויך געהאט בעקומען אנ'ענליכען אנאנימען בריף.

דעפּאזיטען־געלד פון צעהן מיליאן פונט

ירושלים. לויט'ן „דבר" בעטרעפען די קאפיטאל־דעפּאזיטען אין א"י באנקען נישט ווייניגער ווי 10 מיליאן פונט. דאס דאזיגע געלד איז געבראכט געוואָרען אין לאנד הויפטזעכליך דורך עולים. די א"י־באנקען צאהלען זעהר קליינע ציגזען, טיילמאל נישט מעהר ווי א האלב ביז אנדערט האלבען פראצענט, און דאך בעקומען די יעהרע וואך טויזענטער פונטען אין דעפּאזיט. „דבר" דערצעהלט אז די „בארקליי־באנק" האט געמוזט טראגען פערייען מעהרערע מיליאנען פונט פון דעפּאזיטען געלדער קיין לאנדאן צוליב דעם, וואס די באנק האט נישט אין א"י קיין פערווענדונג פאר די דאזיגע סומען.

7000 אראבער אין עבר־הירדן געווארען ארבייטסלאז

ירושלים. (פון אמאן, דער הויפט־שטאט פון עבר הירדן, ווערט מיטגעטיילט, אז אין צוזאמענהאנג לעדערמיט, וואס עס האלטען ביים פערענדיגען ווערען די ארבייטען ביים לעגען די נאפט־רעהרען פון דער „איראק פעטראלעאום קאמפּאני" אויף דעם שטח פון עבר הירדן, זענען שוין פון די ארבייטען בעפרייט געוואָרען 7000 אראבער, וועלכע האבען פערגרעסערט די אזוי אויך גרויסע ארבייטסלאזיגקייט אין עבר הירדן. עס ווערען נאך בעשעפטיגט בסך הכל 400 ארבייטער, וועלכע וועלען פערלירען די ארבייט אין א פאר חדשים ארום.

DR. MED.
H. Różaner
הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.
עמפפאנגט פון 8–10 און פון 5–8 אוו.

קאמוניקאט.
דערמיט מאכען מיר אלעמען בעקאנט, אז די גרעסטע קאלעקטור אין פוילען פון
J. WOLANOW
Centrala w WARSZAWIE, Marszałkowska 154
האט געעפענט צו דער בעקוועהמליכקייט פון דער געעהרטער קונדשאפט
אנ'אפטיילונג אין פאביאניץ, פלאץ דאמבראווסקי 3
גליקליכע לאָסען צו דער 1־טער קלאס זענען שוין צו בעקומען.

ציהונג פון דער מלוכה־לאטעריע
4־טע קלאס — 2־טער טאג

Po 5000 zł. na N-ry: 59530 79296.

Po 2000 zł. na N-ry: 3006 10921 23027 27875 27686 31401 40692 49388 53077 60461 64450 75040 81644 94544 96961 127499 130139 131280 142823 143144 149064.

Po 1000 zł. na N-ry: 25579 32323 35986 36545 38619 40069 46392 46714 50044 50858 51995 54976 55150 59866 61195 61534 65632 73973 74839 75233 75319 77053 82524 84524 85064 91180 92501 96401 98788 99494 103119 108407 116346 120156 122658 131494 141046 141074 162838 168530.

Po 200 zł. na N-ry:

253 74 93 317 78 447 602 21 73 87 861 96 1067 164 243 57 336 503 650 821 48 85 2032 34 258 449 832 984 33008 605 877 89 921 4025 70 88 262 344 89 340 751 96 824 5270 491 503 13 53 69 73 630 61 729 99 6101 65 87 387 550 818 7205 68 115 16 502 05 63 648 813 75 87 98 965 90 8009 19 248 328 46 63 507 82 834 908 9028 111 30 273 31 483 536 685 777 10024 191 269 79 449 522 702 823 937 56 11021 138 287 481 613 862 12036 60 95 99 136 71 434 93 577 13131 439 836 67 14016 178 246 60 538 82 602 11 39 721 825 972 88 15049 92 106 222 53 579 768 89 829 16110 47 270 324 472 88 573 632 36 83 90 730 861 992 17189 356 415 652 60 802 18061 156 423 68 557 610 60 790 891 93 19128 45 46 50 87 821 412 594 626 35 72 76 714 27 20137 73 233 309 16 586 648 777 96 845 21081 117 240 395 410 502 625 53 76 22069 71 359 66 94 485 572 706 53 87 837 973 23088 196 43 414 17 70 524 604 745 889 997 24012 107 263 64 303 23 458 523 34 676 877 907 25054 212 74 351 413 84 821 62 92 98 949 75 26036 103 07 337 482 538 676 788 831 77 98 27001 117 77 89 253 432 848 28060 181 318 88 477 568 724 86 862 29014 112 29 95 201 74 339 698 781 826 989 99 30087 113 53 256 378 523 25 38 758 802 31024 148 310 35 62 411 540 619 21 812 926 73 32019 187 222 43 496 520 605 39 65 70 90 726 814 33002 68 134 67 90 215 34 328 439 48 560 614 854 923 34110 152 505 59 607 35 36 764 89 866 35035 37 49 324 739 69 36040 292 393 453 81 594 99 628 741 917 56 37066 90 101 56 202 43 322 66 560 86 604 755 800.

38222 310 91 469 85 562 82 602 33 34 768 862 68 96 918 69 39066 185 524 667 724 48 83 820 80 40233 608 68 41043 55 89 164 219 324 430 528 30 609 98 742 836 914 42039 427 59 551 87 748 854 81 98 945 47 13156 313 65 569 686 766 899 941 44109 229 342 429 95 45136 269 79 327 44 60 515 754 820 902 8 46051 102 17 58 66 245 90 306 25 410 572 786 878 47022 30 50 78 199 213 59 337 415 532 619 780 951 48107 52 337 507 13 82 93 731 821 81 924 49043 100 473 527 919 58 50219 67 369 439 48 54 95 535 663 718 63 83 815 84 51016 87 89 140 82 200 323 642 799 881 908 49 60 52223 419 35 530 42 677 735 821 48 82 997 53008 18 332 63 518 24 804 978 54065 92 259 381 807 926 55257 329 458 558 64 71 754 837 56037 178 252 467 568 91 655 830 58 963 57015 454 534 94 640 75 758 830 901 58326 43 79 451 580 683 757 858 59113 52 85 255 84 437 58 906 30 60029 132 478 564 619 93 719 24 68 71 826 997 61113 230 64 85 86 601 715 26 69 905 33 45 91 62038 87 110 58 363 413 30 607 719 820 63034 68 113 211 51 366 85 493 623 35 37 86 710 11 64135 69 273 54174 661 732 863 939 65107 50 85 288 385 594 833 907 28 66108 27 28 360 544 47 620 28 36 49 70491 948 85 67127 86 306 447 790 611 12 841 94 952 68026 224 43 50 333 36 90 525 658 728 94 823 69058 142 255 336 70198 239 45 305 97 417 51 57 525 602 82 932 71039 102 67 205 61 309 88 94 549 637 861 89 907 61 89 72006 17 27 134 83 94 200 76 359 68 463 681 86 807 709 64 913 75034 274 346 59 645 704 817.

76072 82 258 433 562 778 809 45 933 95 77065 206 19 47 335 86 465 532 615 743 845 910 70 78141 291 98 468 616 19 853 79014 249 365 690 722 852 929 55 80322 63 443 54 79 569 603 791 73026 150 548 71 65460 804 934 74132 67 82 206 839 81013 181 202 409 37 76 760 800 973 82061 65 155 222 53 672 818 949 83285 301 30 400 43 530 64 93 747 815 912 84007 60 110 96 470 574 741 59 63 75 869 917 22 24 47 85009 23 61 600 66 804 968 86032 69 170 87 243 84 317 411 566 87062 105 82 301 25 432 697 963 90 88078 85 371 91 99 677 93 769 935 89018 40 94 245 54 313 84 85 571 83 800 959 90213 503 59 691 91061 136 314 413 534 54 702 92005 127 37 327 30 433 62 564 55 682 87 716 23 32 843 914 84 93073 223 354 63 70 96 420 40 570 610 800 54 915 94173 99 233 51 383 513 757 73 939 86 95010 100 1 223 23 59 313 86 53047681 729 922 96068 179 85 618 82 86 91 917 97 97082 88 184 292 335 709 817 98439 85 798 805 99044 112 361 403 567 611 822 46 100025 161 201 8 728 33 101041 51 424 504 35 650 936 102015 25 107 92 265 390 446 700 806 932 103118 352 451 672 83 800 77 104006 282 96 615 711 36 929 95 105156 95 249 335 428 630 771 877 930 69 72 106350 464 504 13 84 99 630 995 107020 92 123385497 352 442 931 94 108126 267 320 62 52 29 61 88 853 109225 605 83 732 833 110143 131 409 533 633 780 111368 601 58 85 753 800 88 939 112228 409 565 794 871 931 92 113024 30 41 97 438 48 81 637 762 804 73 912.

114019 93 230 385 470 89 591 725 79 804 5 965 115051 257 73 301 22 42 81 562 706 662 807 116005 30 169 352 93 773 117004 12 27 79 93 280 88 330 480 545 937 118037 44 117 59 81 204 9 23 353 98 401 594 95 747 80 822 25 900 119170 81 99 561 90 781 91 880 93 504 60 75 120038 104 28 242 305 16 92 441 65 547 53 66 703 958 121050 61 255 72 657 796 122057 281 324 577 80 750 82 821 924 123093 191 347 65 98 501 679 829 908 78 124052 291 699 895 98 951 125040 76 98 247 394 535 65 617 29 92 715 34 126021 30 117 212 303 476 619 797 851 943 46 127091 98 330 72 498 537 52 62074 711 28 952 128033 67 162 255 66 513 638 811 97 901129349 53 495 739 71 961 130136 343 77 465 503 659 99 705 55 62 67 835 937 131038 82 222 370 450 519 808 132024 46 177 79 307 33 99 626 883 133068 465 611 134072 144 52 275 304 22 32 87 418 539 633 38 818 135081 304 95 422 540 661 63 87 924 136065 292 547 627 772 73 137005 171 202 6 481 513 34 769 805 83 138065 164 97 268 318 79 421 705 815 18 988 139394 516 20 627 774 838 930 140018 335 480 87 639 41 833 61 90 141036 190 215 440 797 904 47 142203 14 67 312 66 462 747 65 995 143043 335 434 646 840 48 144216 60 598 606 862 946 145231 47 83 635 77 146036 270 363 417 26 46 701 855 147108 413 37 505 609 34 60 93 783 847 148020 214 19 483 513 73 149335 40 501 651 726 72 803 55 857 150054 55 57 66 212 44 51 308 436 94 542 630 746 55 63 90 937 94 97 151158 238 327 513 48 98 609 797 804 912.

152314 495 658 770 851 909 95 153203 74 328 74 469 81 599 607 771 92 154024 77 250 387 471 517 25 77 78 628 729 53 881 155124 49 352 88 566 665 722 889 156091 95 96 110 363 444 67 531 700 85 965 157196 309 620 815 31 78 911 158162 224 662 416 596 613 17 159049 53 79 172 228 91 93 721 161198 221 302 759 65 74 944 85 162098 532 702 52 58 814 49 907 47 160127 48 370 555 199 427 36 624 751 937 43 163089 293 533 82 710 966 74 164001 146 392 414 735 49 72 76 801 165019 52 178 231 354 77 88 603 719 58 166103 28 312 34 434 49 579 617 847 62 921 33 80 167003 42 88 199 374 75 476 950 94 168033 130 641 91 762 842 922 169010 13 147 94 227 635 81 729 84.

CIAGNIENIE POPOŁUDNIOWE

Zł. 20.000 — 128593 162957.

Zł. 15.000 — 4146 21417.

Zł. 10.000 — 29851 67700.

Zł. 5.000 — 31962 61245 76985 134770 167144.

Zł. 2.000 — 4081 4631 6861 11685, 32817 34619 52100 82810 84990 95802 97153 97277 105051 145413 161127.

Zł. 1.000 — 6802 8601 14155 17270 19435 39757 41542 41732 40803 44484 45864 51890 54408 59449 60606 62129 6171 68104 69702 70636 71092 85457 88510 97262 100821 106103 11086 113687 124236 131086 135781 141595 142960 152955 161552 167673.

Po 200 zł. na N-ry:

81 150 692 815 37 99 657 60 1100 274 78 85 389 419 36 68 512 667 879 900 10 2082 99 327 581 705 827 46 978 3385 92 462 694 753 821 942 4164 353 493 552 58 649 80 807 11 46 93 990 506 36 294 331 71 44160 425 87 712 84 851 979 6142 484 548 61474 347 7039 70 132 46 74 89 342 510 675 926 37 98 8149 58 89 420 804 9024 178 540 68 94 628 770 96 862 90 10519 60 700 980 11151 69 235 63 491 506 673 79 88 12163 572 742 920 39 94 13083 110 241 342 458 556 61 83 690 771 898 14382 440 520 2 762 832 904 50 15098 230 325 27 48 526 912 16101 487 782 828 39 990 17222 49 417 536 773 850 18027 92 37 88 618 45 730 888 963 77 19297 638 848 61 929 20350 641 817 85 90173 21229 588 684 786 808 986 92 22045 113 209 12 438 841 61 914 23146 72 84 249 69 460 523 93 627 832 24602 33 67 98 146 221 328 33 36 81 97 465 533 99 777 95 895 923 25000 88 89 90 170 280 425 37 71 523 83 674 837 26750 949 91 27060 239 72 82 429 58 87 532 819 28013 30 66 172261 366 68 430 37 39 581 659 96 700 04 843 65 29272 84 596 711 58 74 857 87 30154 425 66 678 776 31498 502 48 813 63 98 906 32055 76 120 322 571 718 825 980 33314 654 59 715 49 817 24 34043 95 265 490 596 614 23 835 35092 270 349 61 446 866 989 36007 148 83 245 74 308 515 605 44 939 48 37029 79 82 85 182 98 713 839 915.

38194 246 57 338 49 69 643 54 68 803 56 910 75 39082 83 132 53 65 217 31 368 570 685 707 23 860 40058 150 320 451 74 510 640 744 949 41062 74 141 432 42 67 512 76 769 881 42071 123 222 26 311 78 544 48 57 80 603 41 885 43075 198 281 315 18 77 652 97 865 907 44116 225 57 80 404 45004 75 127 514 653 853 982 46033 95 128 83 316 55 523 29 47 89 771 870 47163 222 26 48 351 419 27 584 626 915 48798 896 937 49039 27 418 718 971 50155 237 81 320 35 469 74 655 59 700 10 892 996 51126 28 94 445 85 500 16 70 605 729 97 812 940 52049 52 57 98 400 11 53005 218 80 569 737 860 971 54042 69 158 265 358 516 32 59 924 55012 36 69 257 526 605 56 702 29 90 842 46 98 951 56098 257 354 63 64 95 626 731 852 57007 204 52 93 391 684 732 40 852 92 937 67 58072 164 256 66 364 421 80 503 18 94 793 967 59124 254 514 795 957 60114 260 63 494 612 41 714 47 827 77 97 61038 141 42 341 498 591 92 560 804 931 44 82 88 62050 89 167 87 501 84 671 892 947 72 63011 46 178 279 99 413 520 607 761 803 95 64008 511 52 602 784 967 77 65101 2 63 555 68 72 710 21 861 910 66177 209 448 61 65 537 40 630 52 775 839 973 75 84 67080 139 229 60 655 701 892 68015 166 97 237 335 54 65 95 578 713 74 868 960 69356 556 661 834 39 77 70098 103 88 299 402 93 639 712 85 95 957 82 97 71020 73 94 293 438 671 947 67 72215 314 558 69 70 99 901 2 60 73125 211 301 412 14 81 631 759 816 60 941 74044 94 177 498 573 839 97 718 57 932 75025 92 314 32 406 13 743 869 961.

76010 331 91 468 87 574 734 833 77310 31 441 651 712 954 78023 410 627 79044 458 535 639 773 819 924 80017 174 531 639 705 82 81085 568 632 723 71 85 82157 210 511 31 60 648 78 723 910 26 59 78 83141 73 239 704 11 78 91 84156 233 383 91 401 24 666 836 51 85073 133 92 231 68 319 28 403 69 560 67 693 721 37 878 975 92 86099 107 52 230 73 89 334 520 933 87165 391 92 435 511 18 52 619 974 88097 264 339 413 87 537 62 78 92 662 76 99 808 67 89222 335 527 683 70580 992 90327 726 32 36 809 91095 217 23 48 332 425 506 41 86 951 92193 477 508 80 616 823 83 930 93136 318 419 59 611 70 83 934 94208 439 76 563 625 732 47 95015 169 374 574 626 726 45 806 96076 105 381 588 97074 864 907 98119 48 464 612 16 873 965 99063 62 64 161 430 65 776 95 957 100028 74 144 63 219 369 19 55 445 512 694 763 101063 126 39 98 293 436 521 98 641 58 743 908 55 90 102006 43 195 244 435 554 86 619 845 907 19 95 103197 307 92 400 512 67 756 85 821 29 92 995 104064 128 871 943 105020 78 161 226 625 928 106059 417 637 715 930 107120 200 406 56 773 867 950 108078 95 273 15 74 416 55 674 813 61 954 109012 387 408 39 787 876 94 915 24 55 110189 243 303 20 401 13 65 93 721 29 91 111167 211 52 61 65 93 322 37 74 908 17 112025 37 274 335 80 88 98 499 640 724 56 847 51 97 113086 90 178 280 82 375 423 557 733 870.

114002 53 90 310 427 548 71 618 93 766 71 840 115284 339 67 424 883 116010 106 204 33 50 365 538 86 872 117244 56 58 335 47 519 91 608 710 35 865 74 908 55 94 118270 395 721 667 775 119146 288 305 31 68 456 745 83 800 979 120019 133 243 518 632 859 923 38 47 121094 160 276 404 522 725 851 122116 62 88 211 90 307 87 426 86 541 91 94 95 644 850 94 976 123196 253 67 301 867 124046 63 176 81 387 89 547 849 125003 187 391 486 748 846 126008 12 57 149 216 49 357 66 408 548 63 699 901 127120 262 455 666 745 65 820 87 932 39 70 128072 177 549 608 703 4 874 911 41 63 129215 3462 84 513 53 99 806 7 23 963 130040 395 47 636 710 14 49 53 [illegible] 836 131022 128 245 359 72 74581 699 735 69 132020 151 60 322 581 601 41 99 754 71 847 938 41 93 133177 224 311 34 447 546 621 134155 208 592 622 80 135162 68 208 353 428 136102 31 52 408 71 519 723 68 77 858 137101 555 673 90 847 92 971 138101 37 69 510 77 786 139042 166 230 75 327 70 417 573 82 949 78 140008 42 58 73 97 108 13 16 54 484 513 29 926 141161 337 55 75 587 95 677 763 813 142127 51 88 232 458 91 572 824 36 93 143051 97 190 481 530 35 79 844 144012 45 137 74 255 92 314 61 599 684 860 977 145057 218 59 67 76 309 19 437 748 889 146054 192 269 633 719 997 147019 116 212 344 652 812 80 900 148123 56 247 92 394 425 680 838 55 999.

149424 65 612 738 834 49 64 150014 76 85 138 209 36 417 72 89 649 87 700 837 46 983 151135 245 58 421 38 93 515 54 715 993 152054 98 292 456 72 711 153002 319 660 739 826 154013 53 107 369 74 412 534 646 724 48 155082 99 362 94 734 82 874 156026 281 385 941 82 94 157103 48 268 480 508 626 39 853 99 158276 463 632 737 972 159071 72 133 91 270 396 449 505 767 160191 211 48 452 91 95 507 73 617 802 36 99.

161059 97 125 37 41 350 532 92 162017 33 204 338 89 502 713 88 907 25 163035 84 100 59 80 99 260 352 512 641 61 164019 97 127 378 424 835 916 46 91 165100 214 45 418 31 96 527 76 604 791 841 56 166058 809 99 951 167061 69 96 114 69 232 97 346 49 54 73 76 582 787 936 168080 139 693 836 982 169277 596 678 713 853.

רעווידיר-קאמיסיע ביים מאגיסטראט

וועט רעווידירען די פינאנציעלע און ווירטשאפטליכע טעטיגקייט

אויף דער איניציאטיווע פון רע״. קאמ. איינ״ש. האפנאנדיסקי, איז געשאפען געווארען א רעווידיר־קאמיסיע אויף צו רעווידירען די פינאנציעלע און ווירטשאפטליכע טעטיגקייט פון לאדזשער מאגיסטראט.

אין דער רעוו. קאמיסיע געהען אריין די ח״ח מ. שאט, מ. הערץ, ס. פפייפער, א. פיע־וואקא און גאלינסקי.

דער היינטיגער גרויסער יודישער קאנצערט פון ישראל אלטער

לטובת דער נאכט־פאגאטאוויע ביי „לינת הצדק"

היינט אוועגד קומט פאר אין „פילהארמאניע" דער לאנג־ערווארטעטער גרויסער יודישער קאנצערט פון ישראל אלטער מיט דעם מענער־קינסטלער־כאר פון „הזמיר".

די גאנצע הכנסה פון קאנצערט איז באשטימט לטובת דער נאכט־פאגאטאוויע ביי „לינת הצדק".

ס'איז דערום קיין חידוש נישט, וואס דער גרעסטער טייל בילעטען זענען שוין פארקויפט געווארען, ווארום אזא גראנדיעזער יודישער קאנצערט קומט זעהר זעלטען פאר. דעם קליינעם איבערגעבליבענעם טייל בילעטען קען מען בעקומען היינט ביי דער קאסע פון „פילהארמאניע".

דער היינטיגער קאנצערט וועט לאנג בלייבען אין זכרון.

דריי זעלבסטמארדען

(2) אויף דווארסקא גאס האט זיך גע'סמ'ט מיט עסיג־עסענץ דער 30־יאהריגער בעלעסלאוו גאזשרזשיק (אהן א בעשטענדיגען וואוין־ארט) אין א שווערען צושטאנד האט איהם פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין שפיטאל.

* * *

(2) אויף ראג שענקעוויטשא און טראוגוטא האט זיך גע'סמ'ט מיט זאלץ־זויער די 33־יעהריגע דינסטמיידעל סטאניסלאווא היימאן, ביי וועלכער די באלעבאטים איהר. געווינע קאוואלסקי'ס, האבען פערהאלטען דעם קויש מיט זאכען דערפאר, וואס זי האט צובראכען א טייערע וואזע...

די קאוואלסקיס ווערען צוגעצויגען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט.

* * *

אויף אקשציא 30 האט זיך גע'סמ'ט מיט זאלץ־זויער א געוויסע זענאביא זשיטניצקא. מ'האט זי אפגעפיהרט אין שפיטאל.

גרויסער ערפאלג פון פילם „יוסף אין מצרים" אין קינא „זאכענטא"

דער ביבלישער פילם „יוסף אין מצרים" געהט אלץ ווייטער מיט גרויסען ערפאלג. דער קינא־טעאטער „זאכענטא" ווערט טעגליך בעזוכט פון הונדערטער צושויער, וועלכע זענען געווילדיג בעגייסטערט פון דעם הערליכען יודישען פילם.

פון די פוילישע טעאטערס

היינט ווערט אין שטאטישען פוילישען טעאטער געשפילט „דער פילם־שטערן און זיינע פערעהרערינס".

* * *

אין פאפולערען טעאטער ווערט היינט געשפילט די קאמעדיע „נישט געזארגט".

ראדיא־פראגראם

מיטוואך, ד. 10־טן יאנואר 1934

7 צייט־סיגנאל. 7,05 גימנאסטיק 7,20 גראמאפאן, ידיעות. 7,40 גראמאפאן, 7,55 הויז־ווירטשאפט. 11,40 פרעסע. 11,57 ידיעות. צייט־סיגנאל. 12,05 טאנץ־מוזיק. 12,30 ידיעות 12,35 מוזיק. ידיעות. 3,25 עקספארט. 3,30 קאמוניקאט. 3,40 קאנצערט. 4,10 פראגראם פאר קינדער. 4 4 פון די סטועלצעס. 4,55 קאנצערט. 5,20 טראנסמיסיע פון לעמבערג: 5,50 רעפערטוארע־אין די טעאטערן, קאמוניקאט פון לאדז, 6 רעפערט. 6,20 פרעהליכע אויריציע פון לעמבערג. 7,05 פערשידענעס. 7,25 רעפעראט. 7 40 ספארט ידיעות. 8 קאנצערט. 9 פעליעטאן. 9,15 חידעל־קאנצערט. 10 רעפעראט. 10,20 טאנץ־מוזיק. 11 דיעות. קאמוניקאטען. 17,05 טאנץ־מוזיק.

* * *

פון אויסלאנד

50,8 וויען, סימפ. קאנצערט. 8,40 בודא־פעשט, סימפ. קאנצערט. 9 דאווענטרי, קאנצערט־9,45 פאריז, סימפ. קאנצערט.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי — — — —	87.25
3 פראצענטיגע בודאוולאנע —	41.50
4 „ דאלארובקא —	51.75
7 „ סטאביליזאציע (אמ.)	59.00
8 „ ווארשאווער שטאנד־בריף	53.50
8 „ לאדזער „ „	49.00
ענגלישער פונט — — —	29 00
דאלאר — אפיצ. 5.70,50 נישט אפיצ. —	5.65
גאלד־דאלאר — — — —	8.94
גאלד־רובל — — — —	4.64
דייטשער מארק — — —	2.10

Dr. med.

Z.Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען־קראנקהייטען

פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגעריזשער 17 פון 11-1 און פון 2-3 נאכם.

ארטאפעדישער אנשטאלט

גראסעזען, קארסעטען, ארטאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאטפוס־איינלאגען בעגען פיסשמערצען אלס נאך גיפס־אבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פיעטריקאווער 119, טעל. 231-81

Dr. med.

L. Berman

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07

ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און געשלעכטס־קראנקהייטען, מענער־שוואכע־בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג. אלע ארט אנאליזען.

נעמט אן פון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאג פון 9—1 בייטאג

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייזען

באר געדולד

אינה.: ל. חיזעל.

פיעטריקאווער 35

מאכט בעקאנט די געעהרטע בעזוכער, אז נאך א גרינדליכען רעמאנט קומט פאר מארגען, דאנערשטאג די ערעפנונג 1 א זייגער בייטאג און עמפפעהלט די בעקאנטע מיט זייער גוטסקייט און געשמאקהאפטיגקייט ווי אויך זעמטליכע שפייזען א־לא קארט.

מיטאגען צו 1.50 זל. און אווענדברויטען צו 1 זל.

ס'ווערען אנגענומען בעשטעלונגען אויף חתונות, בעלער און באנקעטען צו צוגענגליכע פרייזען.

Dr. med.

Ignacy Grynberg

ספעצ. פאר אינערליכע קראנקהייטען

צעגעלניאנא 17, טעל. 174-15

נעמט אן פון 6 ביז 7 אוונט.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

ראקאלען

גאלאנטעריע־געשעפט איבערצוגעבען מיט איינגעפיהרטע קליענטעלע. צעגעלניאנא 4. צו ערפאהרען אין גאלאנטעריע־געשעפט. 36

נאכטלעגער, זויבער און ווארעם, ווי אויך בעזונדערע צימערן, ביי זענדעל, וואכאדניא 19. 36

פרייע פאסטענס

נויטיג א לעהרער אויף יודיש און העברעאיש אין דער תלמוד־תורה פעפער גאס 17. זיך צו מעלדען פון 8 ביז 10 אוונד. 88

ס'איז נויטיג פון זאפארט א מעדעל צו לייכטע ארבייט באלד געצאהלט פאמארסקא 35, וו. 23. 16

איך זוך א שטריקער אויף אהיימצונעהמען ארבייט אויף א 12־ער אדער אויף א 13־ער שטריקמאשין. צו ערפאהרען אין אדמין. 36

פערשידענעס

Uprasza się znalazca 19 kuponów 5-io i $4\frac{1}{2}$ % Tow K edyt. m. Łodzi, zgubionych dnia 9 b. m. o łaskawy zwrot takowych pod adresem Magistracka 29, 2 piętro, m. 15, za wynagrodzeniem. Odnośne zastrzeżenie zrobione.

1934 אכטונג, 1934

סוחרים און דעטאליסטען!

טיש־וואגען, דעצימאל־וואגען, קילא־געוויכטער און ליטער־מאסען געסטעמפעלט פון 1934 בעקומט מען הורט און דעטייל צו פאבריקס־פרייזען אין הורט־אייזען־געשעפט

A. WENGER, Łódź

PIŁSUDSKIEGO 10.

בעמערקונג: אויך טויש איך אלטע וואגען אויף נייע.

כירורגישער קאבינעט

D. med.

J. Szreiber

בעפינט זיך יעצט אויף

Narutowicza 9 tel. 122-95

אפעראציעס, אמפוטאציעס, היילט ושילאקעס א.א.וו., נעמט אן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8,30 אוו.

לעטשניצע־פרייזען.

אויערן, נאז און האלז־קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z.Rakowski

פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולא־טארישעס פון 11-2 און פון 5-8 אוונט.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל־ארצט פאר הויט־און געשלעכטס־קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8—1 מיטאג און פון 6—9 אוונט, זונטאג פון 10—1 בייטאג.

אלע ארט אנאליזען.

פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע־פרייזן

LECZNICA

chorób

uszu, nosa i gardła

מיט שטענדיגע בעטען

עס ארדינירען די דאקטוירים:

Dr. IMICH, Dr. WOŁYŃSKI

PIOTRKOWSKA 55

fr. I p., tel. 174-74.

כירורגישער קאבינעט

Dra med.

M. Kantor

איז נעווארען איבערגעטראגען אויף זשעלאנא 5

טעל. 112-22

נעהמט אן פון 1-3 און פון 6-8 אוו.

לעטשניצע־פרייזען.

Dr.

Wajnberg

ספעצ. פון לונגען, הארץ און סקלעראזע־קראנקהייטען

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4, 8—9 אוו.

אויגען - קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען - קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אוונד.

Dr.

S. Kantor

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע

וואוינט יעצט

Piotrkowska 90, tel. 129-45

נעמט אן פון 8-2 נאכמ. און פון 4-9 אוו., זונטאג און יום־טוב פון 8-2 נאכמ.

Dr. med. **Niewiażski**

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע

אנדזשעיא, 5 טעל. 159-40

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום־טוב פון 9 — 1 פארטיטאג. בעזונדערע ווארטע־זאל פאר פרויען.

זיכערע הילף און א רפואה!

אהן אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט־פערגיסונג פאר קראנקע אויף ברוכען, פאר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין נוף, פאר הויקערס אהן פים.

פערלאזט נישט די קראנקהייט, ווייל דער ווינקעל־ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען־קאפ, און עס פאלט אריין אין דעם פים איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער ברענדיג און שטערבליך. ספעציעלע גומענע הייל־באנדאזשען בעזונדער; זיכער דעם שווערסטען ברוך, אויך פאר הויקערס, לייזונגען ספעציעלע הייל־גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פים און פלאטפים, ווי אויך קינסטליכע גומענע פים.

עמפפאנגם טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

אכטונג: זייט דעם ערשטען אקטאבער ד. י. ווערען אלע פראנסע איז מיין ארטאפעדישע הייל־אנשטאלט נור פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.

איינציגע ארטאפעדישע הייל־אנשטאלט

Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען־קאסע.

דאנקזאגונג.

איך אונטערגעשריבענער דריק היערמיט אויס מיין הערצליכסטען דאנק דעם בעריהמטען דיר. י. ראפאפארט, ארטאפעד. ספעציאליסט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פארמער, פראגע, פאר זיין זעהר זארגפעליגע און ערפאלגרייכע קוראציע בא מיין זעהר ברוך־קראנקהייט. דעם 20 וואכענטליכען האב איך מיך געווענדעט אין דעם איינציגען ארטאפעדישען הייל־אנשטאלט פון דיר. ראפאפארט. איך בין געווען געפעהרליך קראנק און עס האט מיר געדראהט א שווערע אפעראציע, וועלכעס ס'האט מיר געקאנט טויטען. נאר א דאנק די באלדיגע הילף פון דעם גרויסען ספעציאליסט י. ר. בין איך געווארען שנעל בעפרייט פון זיך איבערדרעהען אין מיר די קישקעס, און אהן שום מעסער־אפעראציע. נאר א דאנק זיין גרויסע ספעציאליטעט בין איך געווארען געהיילט אזוי, אז איך בין היינט פולשטענדיג געזונד און בין ארבייטספעהיג. דערפאר דאנק איך איהם הערצליך.

Josek Zylberszpic, Łódź

ul. Franciszkańska 56. (14)

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.